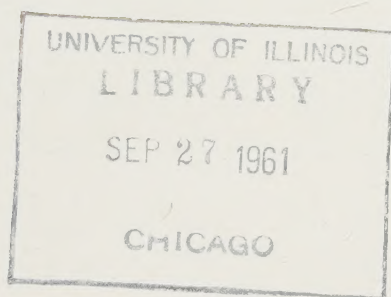

18

ARKITEKTEN

LD
center i Berlin

EDDELELSER FRA DANSKE ARKITEKTERS LANDSFORBUND

ARKITEKTEN

ÅRG. 63

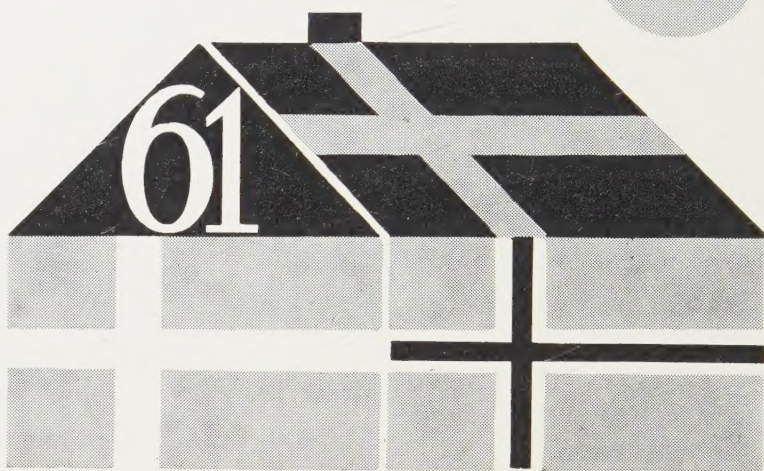
1961

NR. 18

SIDE 321-336

AFLEVERET TIL POSTVÆSENET 29. AUGUST 1961

HUSET

**skandinavisk
byggeudstilling**

1-10. SEPT. 1961

daglig kl. 10-19

(1. september kl. 12-19)

– atter en specialudstilling i HERNING-HALLERNE og på det permanente udstillingsterræn.

Udstillingen omfatter alt indenfor moderne boligbyggeri og boligindretning.

De tre skandinaviske typehuse samt det nye landbotypehus vises monteret og møbleret.

HERNING-HALLEN

PERSPEKTIVA-VINDUER

Standard - omg. levering fra lager

Priser 10/4-61

Standardmål udv. karmmål		Vindue	Persienne	Vindue med persienne	Tekniske data				
højde	bredde	excl. glas ab fabrik netto kr.	ab fabrik netto kr.		type	lysnings- areal m ²	glasfalsmål h mm	b mm	glastyk- kelser mm
1170	1180	219,-	48,-	267,-	9	0,97	1004	1014	3
1170	1300	228,-	52,-	280,-	9	1,09	1004	1134	3
1170	1420	237,-	55,-	292,-	9	1,21	1004	1254	3
1370	1180	237,-	55,-	292,-	9	1,17	1204	1014	3
1370	1300	246,-	60,-	306,-	9	1,31	1204	1134	3
1370	1420	256,-	65,-	321,-	9	1,45	1204	1254	3
1370	1780	350,-	78,-	428,-	8	1,83	1184	1600	3
1370	2020	370,-	84,-	454,-	8	2,11	1184	1840	4

Specialstørrelser - efter opgivne mål

STANDARD-STØRRELSE:

leveres med:

Aluminium-dækliste på underrammen

Firepunkts-lukning

P. V. C.-tætningslister

Imprægnering af karmens yderside

Grunding

Aluminium-persienner

Garanti og service

ALUMINIUMDÆKLISTE

også i standard-størrelser

PERSPEKTIVA

KØBENHAVN V - VESTERBROGADE 18 - HILDA 3506

ÅRHUS - FREDENSVANG RUNDDEL 6 - (061) 43624

SALAMANDER-TERMO

Helautomatisk varmluftovn

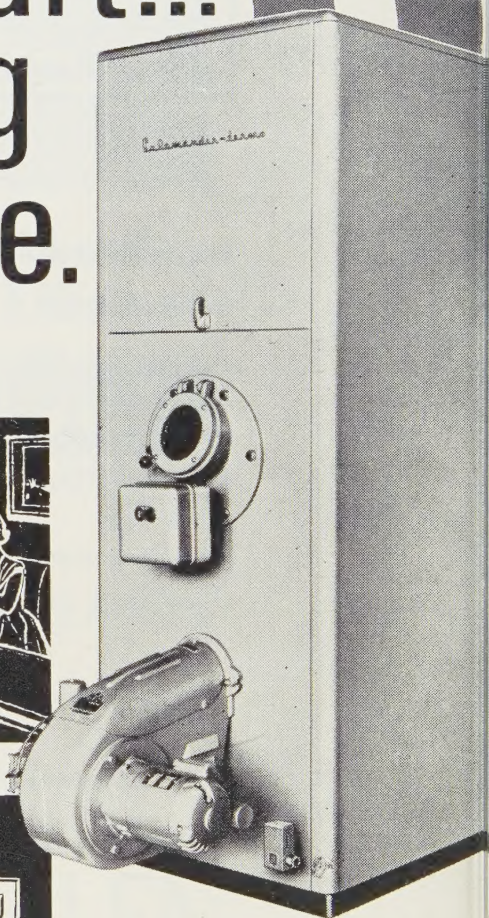
Salamander-termo-varmluftovn er ideel til opvarmning af villaer, rækkehuse og lignende, hvor varmebruget ikke overstiger 25.000 kcal/h. Salamander-termo er med sine smukke farver og lydsvage gang særdeles velegnet til placering i hobbyrum og lignende lokaler.

Salamander-termo er forsynet med Salamander højtryksforstøvningsoliefyrt beregnet for fyring med gas- eller dieselolie, der sammen med det øvrige tilbehør er sammenbygget til en enhed med den nødvendige styre- og sikkerhedsautomatik for helautomatisk drift.

frisk
luft...
hurtig
varme.

SALAMANDER-TERMO FORDELE FREMFOR TRADITIONEL OPVARMNING:

- pladsbesparende - ingen radiatorer
- arkitektoniske og møbleringsmæssige fordele
- lynhurtig opvarmning af lokaler
- ved recirkulation forår og efterår kan solvarmen anvendes over hele huset
- billig i anskaffelse og drift
- ventilationsanlæg sommer og vinter
- frostfri - intet vand i systemet
- Salamander-termo er konstrueret på basis af 45 års erfaring indenfor fyrings- og ventilationstekniken

KØBENHAVN: PUGGAARDSGADE 17 BY 9606
UDSTILLING: ST. KONGENSGADE 47
AARHUS: GULDSMEDGADE 28 TLF. 2 11 00
FABRIK: NÆSTVED TLF. 18

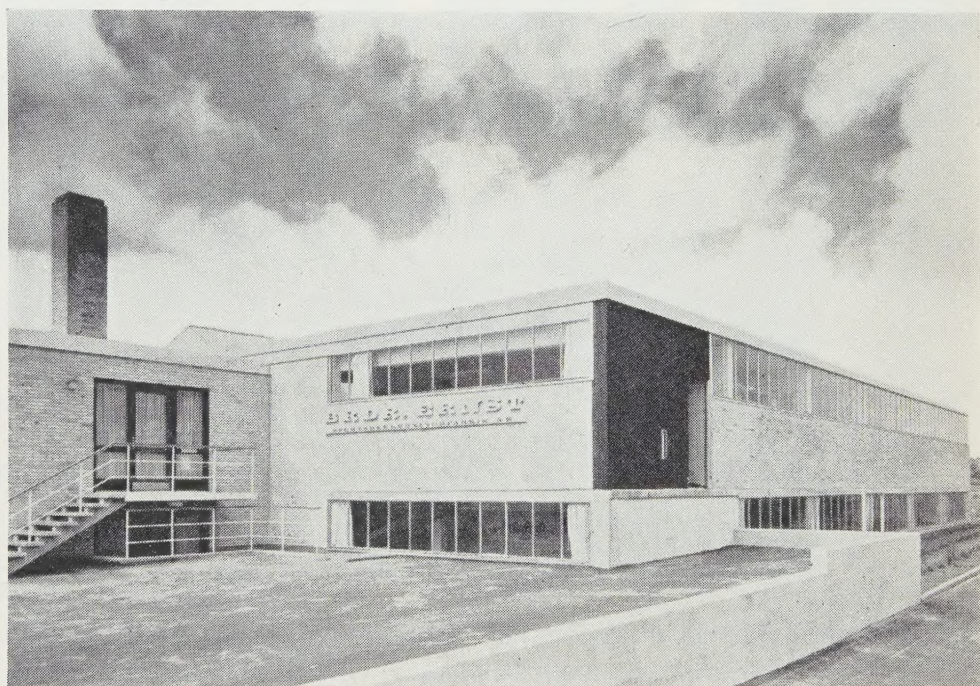

MITRAL

GLASPANELER

OLYS
LYS
TERLYS
LYS

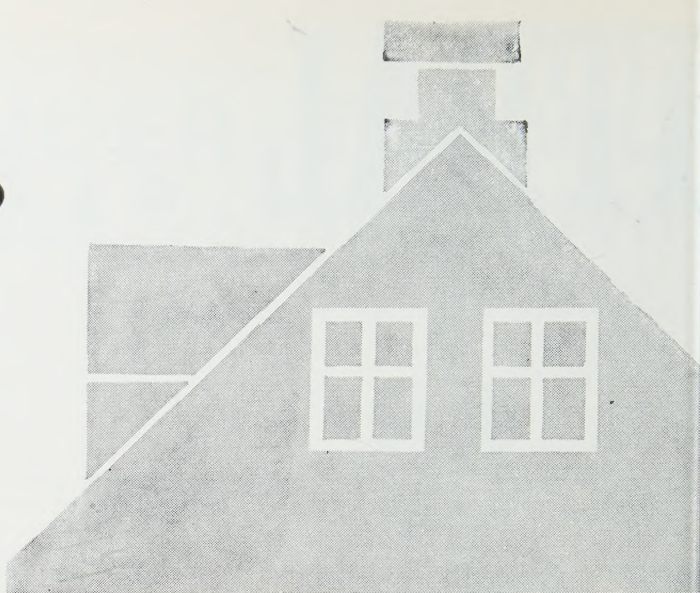
Brdr. Ernst A/S, Risskov
Arkitekt M.A.A. Olaf Sahl, Risskov

dagslys med **VELUX**

SIDELYS

K VELUX A/S - MASKINVEJ 4 - KØBENHAVN SØBORG - TELEFON (01)*691133

EXOPLAST

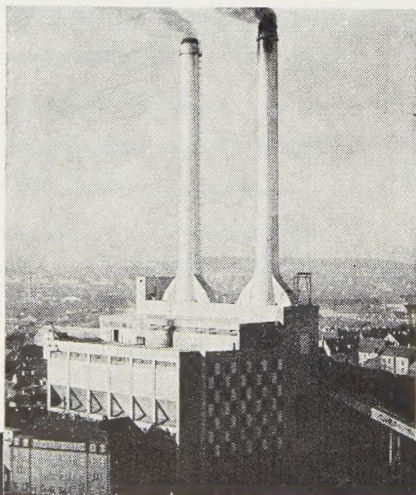
-facadefarven, der holder til a

Skjern Bank

Exoplast facadefarver er fremstillet på basis af acrylharpix-dispersion og pigmenteret med lysægte, holdbare pigmenter. Står med smuk mat overflade og er usædvanlig let at arbejde med. - Lige anvendelig ude og inde - dækker fremragende og strækker 14-16 m² pr. liter.

Lysægte • Vejrbestandig • Økonomisk i brug • Tåler kraftig afvaskning • Holder i årevis • Anvendelig ude og inde • Tillader murværk

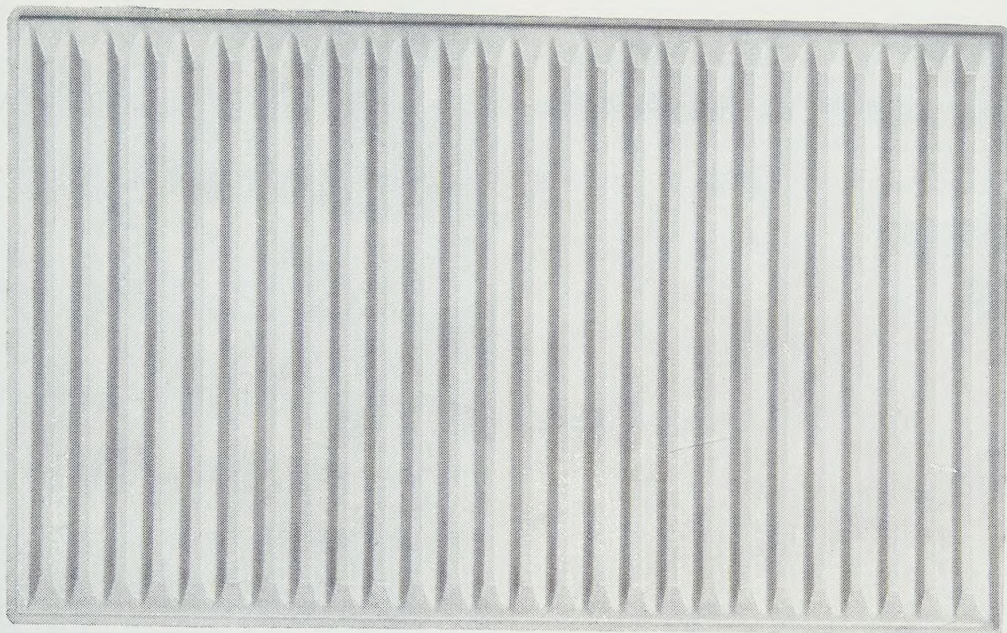

Aalborg Elværk

Fås hos farvehandleren

en helt ny form for panelradiator fra ribe

Se den nye smukke Rio Panel Radiator! Her er endelig en radiator, der glider smukt ind i et moderne stilrent interiør. Den behøver ikke gemmes væk bag forsatse eller nicher. Et vellykket produkt af moderne industriel formgivning - hvor det mest hensigtsmæssige samtidig er det æstetisk bedste.

Den ny Rio Panel Radiator har meget høj varmeafgivelse og er derfor en effektiv og økonomisk varmekilde - også til det hus, De planlægger!

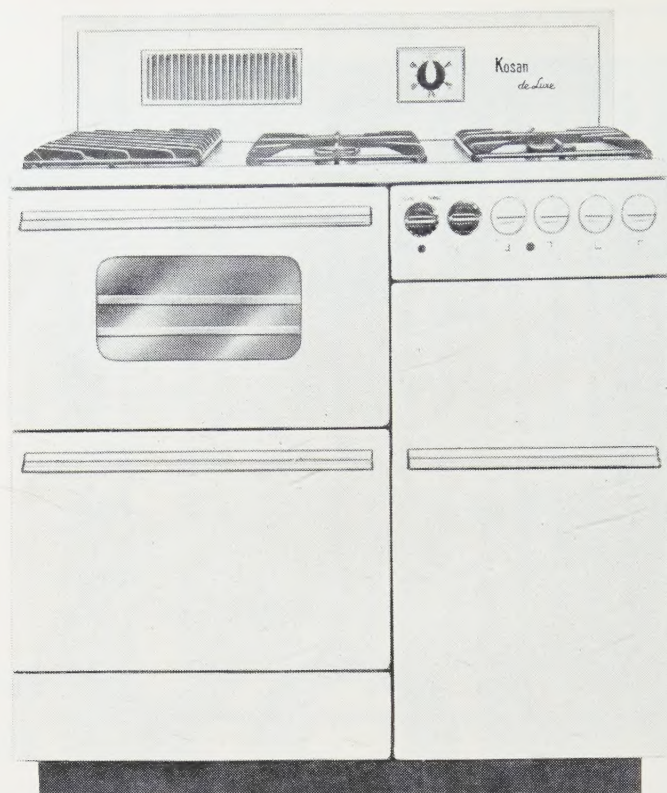
Se på Rio Panel Radiator før De vælger — så er valget let!

AKTIESELSKABET RIBE JERNSTØBERI

GRUNDLAGT 1848 · TELEGRAMADR.: JERNSTØBERIET, DANMARK · TLF. 261 · GIRO 18 307

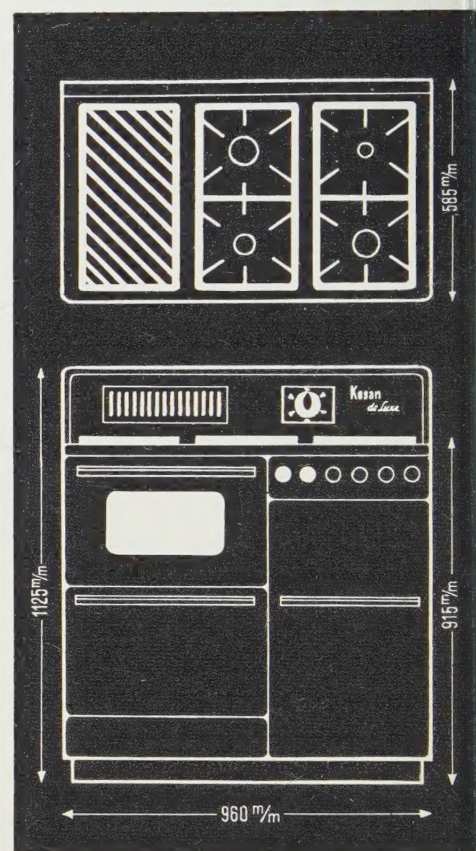
Kosan de Luxe er det eneste komfur med ovnen i den rigtige højde. Kosan de Luxe har fire blus, aftagelige brændere og gryderiste, termostattyret ovn med infra-grill, varmeskab med selvstændigt blus, minut-ur, indbygget skab til flaske eller gryder – og masser af plads til at „stille fra på“.

Kosan de Luxe – Danmarks første komfur i luxusklassen – er et godt eksempel på det moderne udstyr, der altid leveres til Kosangas.

Kosan

de Luxe

det moderne komfur
til moderne byggeri

Ring til Kosangas...

Aarhus
(061) 2 14 77

Neksø
(03) 992-555

København
Hi (01) 44-288

Køge
(03) 655-2000

Middelfart
(09) 41-129

Nørresundby
Aalborg (081) 2 14 77

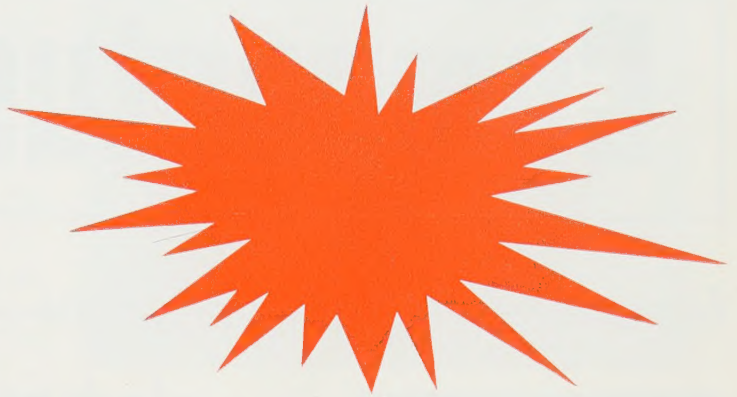
Kosangas

forener moderne komfort
med små installations- og
driftsomkostninger.

FØLG MED TIDEN!

Byg let og lyst!

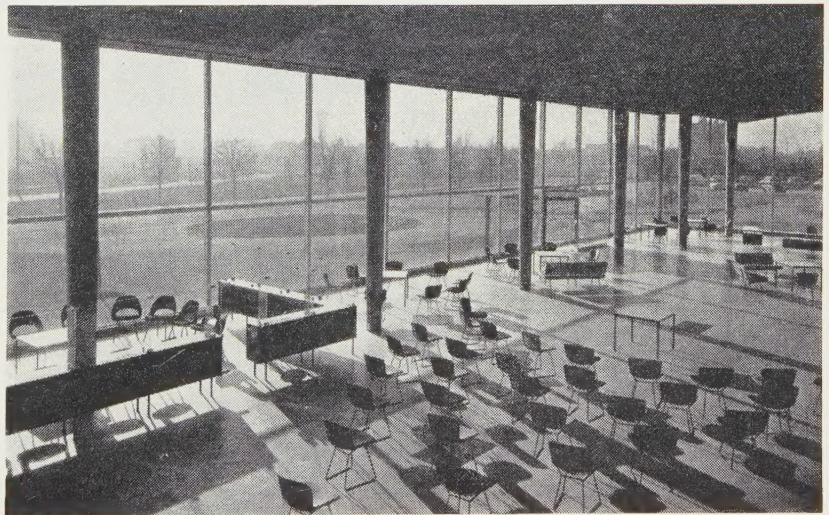
DETTE

VI FREMSTILLER:

Årglasplader til 27 mm.
 Isolerende spejlglass og plader til 24 mm.
 Spejdede spejlglass til 6 mm.
 Hærdede spejlglass og plader „SECURIT“.
 Hærdede, emaljerede spejlglass og råglas
 „EMALIT“
 Hærdede døre af spejlglass „SECURIT“
 Standard døre „CLARIT“.
 „DURLUX“ døre af hærdet råglas nr. 77.
 Lamineret sikkerhedsglass „TRIPLEX“ 5,5-
 10 mm.
 Støbte glass i hamret eller riflet udførelse
 samt ornamentglass og trådglass.
 Gulvtegning „VERONDULIT“ til tagbe-
 klædning og indendørs dekoration.
 Induesglass i alle tykkelser til 7 mm.
 Isoleringsruder „ATERPHONE“ og „TRI-
 TER“.
 Betonglass og glasbygningssten:
 Massive glasbygningssten „NEVADA“
 og „BASTONI“.
 Hule glasbygningssten „PRIMALITH“.
 Runde og firkantede betonglass „LU-
 MAX“.
 Glasstagsten til tagbeklædning.

BLIVER

TIL DETTE

COMPAGNIE DE

SAINT-GOBAIN

DIVISION GLACES · SERVICE EXPORTATION
 8, Rue Boucry · PARIS (XVIIIe)

Forhandles af førende glarmestre og glasgrossister over hele landet

Electrolux

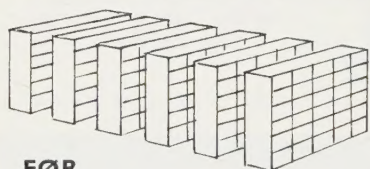
Compactus SYSTEM INGOLD

Nedenstående
illustration
viser
lager- og
arkivreoler,
der sparer
plads, tid
og arbejds-

fordobler lager- og arkiv-

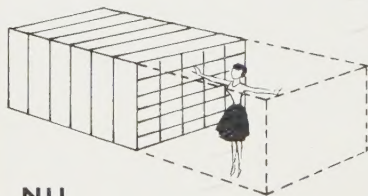

ÉN GANG FOR ALLE
... G'R MANGE GANGE
MERE PLADS ...

FØR

var der de mange gange og altid alt
for lidt plads på lager og arkiv.

NU

har man med COMPACTUS fået én
gang og dobbelt så megen plads til
rådighed.

pladsen

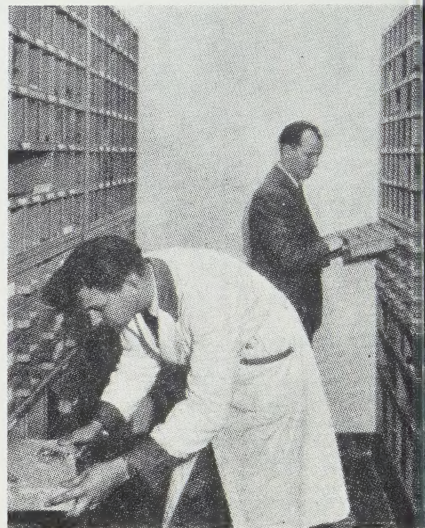
... uden ombygning
eller tilbygning

udvides ethvert lager eller
arkiv inden for de samme
4 vægge. For som De ser hos-
stående, erstatter COMPAC-
TUS nemlig alle gange – und-
tagen én – mellem reolerne.

COMPACTUS

rummer det hele

det er top-kvalitet hele vejen
igennem, en gennemført og
fuldendt konstruktion; form-
givningen er moderne, hvor-
for COMPACTUS harmoner
smukt med ethvert be-
stående interiører. Da anven-
delsesmulighederne er legio,
og da man gennem det effe-
ktive system skaber orden og
kontrol er COMPACTUS
et uundværligt led i den ra-
tionelle, moderne administra-
tion.

Electrolux A/

STAALINVENTAR

Hermodsgade 28 • Kbhvn. N. • C. 11 12

*Vi giver gerne tilbud uden for-
bindende og viser, hvordan der
uden besvær og store udgifter kan
skaffes plads til det hele.*

ARKITEKTEN

Meddelelser fra Danske Arkitekters Landsforbund.
Udgivet af Arkitektens Forlag.

Redaktion:

Poul Erik Skriver (ansv.)

Chr. Enevoldsen

Redaktionsudvalg:

Johan Pedersen (leder), David Birnbaum, Jarl Heger, Arne Karl-
sen, Henning Meyer og Finn Monies.

Annonceredaktion:

Hertel Barnholdt (annoncechef)

William Schmidt (sekretær)

Redaktionens adresse: Nyhavn 43, København K, Minerva *6200.

Udsendelsesdag: Hver anden onsdag. Redaktionen slutter 14 dage
før udsendelsesdagen.

Pris: 3 kr. pr. hæfte i løssalg, abonnement 58 kr. årlig.

Udsendelse af artikler står for forfatterens regning, usignede for den
ansvarshavende redaktors regning. Kun når det udtrykkeligt er
angivet, kan artiklerne ses som et udtryk for Danske Arkitekters
Landsforbunds standpunkttagen.

Østifternes Kreditforening, København
Arkitekter: Chr. Erik og Aage Holst M.A.A.
Isoleret med Bituklinker og Skumglas
Tækket med 4 lag PHØNIX BUILT-UP

**BUILT-UP
TIL
FLADE
TAGE**

PHØNIX

ERINDRINGSLISTE

KONKURRENCER

**Offentlig projekt-konkurrence om et seminarium
i Aalborg**

Udsendelse: 29. september 1961.

Program med bilag udleveres fra D.A.L.s sekretariat, Bred-
gade 66.

International konkurrence om tæppemønstre

International konkurrence om tæppemønstre udskrevet af det
engelske firma Carpet Trades Limited. Afleveringsdato: 30. septem-
ber 1961. Anmeldelsesblanketter og nærmere oplysninger fås ved
ansøgning til: Carpet Trades Limited. P. O. Box No. 5, Mill
Street, Kidderminster, England.

Offentlig projekt-konkurrence

om en ny handelshejskole i Sønderborg

Udsendelse: 1. oktober 1961.

Program med bilag udleveres fra D.A.L.s sekretariat, Bred-
gade 66.

Offentlig projekt-konkurrence

om en kreditforeningsbygning i Herning

Udsendelse: 14. oktober 1961, (kun for jyske arkitekter).

Program med bilag udleveres fra D.A.L.s sekretariat, Bred-
gade 66.

ARKITEKTENS FORLAG

Nyhavn 43, København K. Minerva *6200.

Åbningstid: 9-16⁰⁰, lørdag 9-13.

I dette hæfte indlæg fra:

Beck & Jørgensen, A/S

Aluh Facader A/S - Viktoria Vinduet

Se **HFB** side 468

FLAMOL
mod BRAND

**Imprægnering og Flammesikring af
brændbare Materialer med specielle
FLAMOL-Typer.**

Disse omfatter bl. a. brandbeskyttende, skumdannende Maling,
som er et Resultat af aarelange Forsøg efter Retningslinier, der
betegner et Brud med tidligere Principper og udgør et epokegø-
rende Fremskridt paa Brandimprægneringens Omraade.

Desuden FLAMOL til Behandling af specielle Emner som Juletræer,
Fyrretræer, Træuld m. v. samt Materialer til Scenebrug og Deko-
rationsformaal: Kulisser, Vægtæpper, Papir, Karton o. lign.

Bestaaet Statsprøveanstaltens Forsøg i København efter de nyeste
Normer.

Forlang Brochurer med yderligere Oplysninger

A/S KYMEIA

Glentevej 61

København NV

Tlf. C. 7516-18

VIDEREGÅENDE UDDANNELSE

Til dimittender fra Kunstakademiets normalskoler og andre med tilsvarende kvalifikationer indenfor Akademiets respektive fagområder.

Ansøgninger om optagelse til videregående uddannelse i skoleåret 1961/62 kan indsendes til Kunstakademiets administrationskontor inden den 15. september d. å.

Ansøgningerne stiles til skolerådet. Der vedlægges dokumentation for tidligere uddannelse og evt. selvstændigt udførte arbejder, som kan belyse ansøgerens kvalifikationer. Undervisningen er gratis.

Efter tilfredsstillende gennemført uddannelse kan opnås dokumentation herfor efter skolerådets nærmere skøn.

Til orientering kan i øvrigt oplyses: Ovennævnte uddannelse, der normalt følger det almindelige skoleår 1. oktober–31. maj, tilsigter at give de bedst begavede elever, der har gennemgået Akademiets normalskoler, adgang til en videregående undervisning i de nedenfor angivne discipliner. Til denne undervisning gives endvidere adgang for sådanne kunstnere, som uden at have gennemgået normalskolerne, ved en flerårig kunstnerisk virksomhed har vist, at de er i besiddelse af en modenhed, der teknisk og kunstnerisk stiller dem på samme trin.

I uddannelsen øves et frit studium gennem forelæsninger og praktiske øvelser med løsning af større opgaver.

Følgende afdelinger kan modtage studerende:

1. Landskabs- og havekunst: Professor C. Th. Sørensen.
2. Byplanlægning: Professor Peter Bredsdorff.
3. Industriel design: Professor Erik Herløw.
4. Møbel- og rumkunst: Professor Ole Wanscher. Lektor, arkitekt Poul Kjærholm.
5. Skrift og typografi: Professor Gunnar Biilmann Petersen.
6. Restaurering og arkitekturstudium: Professor Mogens Koch. Docent H. H. Engqvist. Docent Mogens Krstrup.
7. Byggeteknik: Opgaver indenfor områdets enkeltfag (byggeteknik, materiallære, bærende konstruktioner, byggeriets administration, belysningslære, lydlære) formidles gennem professor Poul Kjærgaard.

Undervisningen er beregnet på normalt at omfatte 2 år, og gives for visse områder lejlighedsvis for arkitekter, billedhuggere og malere sammen. Det nærmere studieprogram fastlægges efter forhandling med de enkelte elever af de respektive professorer og docenter, til hvem evt. interesserede henvises.

DET KONGELIGE AKADEMI FOR DE SKØNNE KUNSTER

Palle Suenson

Offentlig projekt-konkurrence om vej- og bebyggelsesplan i Lille Værløse

Aflevering: 25. oktober 1961.

Program og bilag udleveres fra D.A.L.s sekretariat, Bredgade 66, København K.

Nordisk idékonkurrence om byplan for Valstaområdet i Mårsta

Aflevering: Udsat til den 31. oktober 1961. Program og bilag til gennemsyn i sekretariatet. Depositum kr. 130,00 indbetales D.A.L.s sekretariat, Bredgade 66, Kbh., K.

International idékonkurrence om kirkebyggeri udskrevet af Det danske Kirkeministerium

Aflevering: 1. november 1961.

Program med bilag udleveres fra D.A.L.s sekretariat, Bredgade 66, mod betaling af kr. 25,00.

International idékonkurrence om byplan for Maspalomas Costa Canaria

Registrering: 1. juni–1. august 1961. Forespørgsler: 1. juni–1. oktober. Aflevering: 15. december 1961. Nærmere oplysninger om konkurrencen fås i D.A.L.s konkurrenceudvalg, Bredgade København K. Tlf. MInerva 1290.

Nordisk idékonkurrence om udformning af gravlund på Alfaset i Oslo

Aflevering: 15. januar 1962.

Program med bilag ligger til gennemsyn i D.A.L.s sekretariat, Bredgade 66, København.

INDHOLDSFORTEGNELSE

Arkitekten nr. 18/1961

Et kunstcenter i Berlin.....	5
Universitetet i Stockholm	5
Noter	5
Indlæg	5

Text på annoncesiderne

<i>Byggeteknisk orientering</i>	
Udblomstringer på murværk.....	A 7
Nyttig vejledning om behandling af udvendig træbekledning	A 7
Bygningsplader af presset mineralfilt	A 7
Aluminium i byggeindustrien	A 7

Meddelelser fra DAL

Adresseforandringer	A 7
---------------------------	-----

Meddelelser fra AA

Nye medlemmer	A 7
---------------------	-----

Sådan siger de andre

Den er formgivet	A 7
Arkitekturen og offentligheden	A 7

Lang levetid...

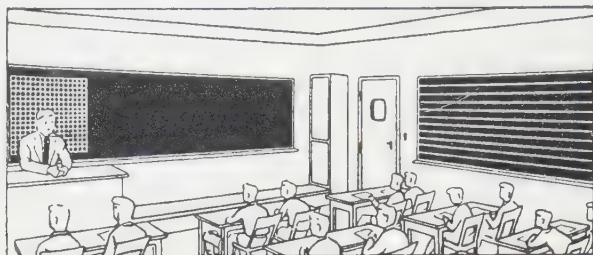

- også moderne
konstruktører lægger vægt
på kvalitet og holdbarhed
og har inden for lysteknikken
skabt en lyskilde med
højt, konstant lysudbytte
i tusinder af timer -

PHILIPS TL LYSSTOFRØR

NSF**TAVLER****skriver sig for kvalitet**

Specialfabrik for skoletavler

DE kan trykt lægge DERES
tavleproblemer i vore hænder.

Vi sender Dem gerne vor illustrerede brochure –
skriv venligst efter tilbud og yderligere oplysninger,
eller ring blot til Kolding (0411) 3420.

Nordisk Skoletavle-Fabrik
Kolding

TELEFON 3420

Arkitekt Tyge Hvass, M.A.A.
Eget hus, Tuborgvej 99

Malerarbejde

LIISBERG-LARSEN

ESPLANADEN 5A, KØBENHAVN K, C. 7876

Udbloomstringer på murværk

Der dannes udbloomstringer af salte på overfladen af porøse materialer, når det vand, som saltene været opløst i, fordamper. Nyt murværk får ofte blomstringer, når det er ved at være udtørret efter udmuringen, men udbloomstringen vedvarer sjældent hvis der ikke stadig tilføres vand. Udbloomstringer er normalt uskadelige og forsvinder af sig selv, selv om de er blevet udsat for regn og vind, men det er på den anden side på et yderst uheldigt tidspunkt, hvis det er værst, nemlig når arkitekt, entreprenører og murværk og naturligvis bygherren skal til at glæde sig over et veludført arbejde.

Men der er også udbloomstringer, hvor saltene kommer i så store mængder, at de gennem krystallisation kan skade murværket eller føre til permanente pletter.

Udtrykket salpeter, som man stadig hører anvendt, stammer fra de lidet sanitære forhold i middelalderen, da det betalte sig for myndighederne at sende en „saltpetermand“ ud for at samle udslaget sammen fra vægge og gulve. Det blev anvendt til krudtproduktion.

Nitrater af biologisk oprindelse er for længst optrængt med at være noget normalt på teglsten, for det fremkommer kun hvor der var stalde.

Næsten alle slags salte kan danne udbloomstringer, men almindeligvis stammer de fra mørtelen eller teglstenen eller fra begge dele. Sådanne udbloomstringer består sædvanligvis af følgende salte.

Natrium-sulfat (Glaubers salt),

Kalium-sulfat (potaske),

Magnesium-sulfat

Kalcium-sulfat (gips)

Jern-sulfat,

Natrium-karbonat,

Kalium-karbonat.

Normalt er udbloomstringerne et løst hvidt pulver, men der kan også være nogle udbloomstringer, der optræder, så billedet, de danner, ligner en fjer. Den er karakteristisk for natrium-sulfat, som også kan danne en glasagtig hård overflade, men det kan også være kalium-sulfat eller opstået ved at flere forskellige salte har aflejret sig over hinanden. Man ser lettere udbloomslaget på teglstenen end på mørtelen, men det betyder ikke, at udslaget stammer fra stenen. Når teglstenen er blevet lagt i mørtelen, danner de to materialer en sammenhængende labyrint af porer, og gennem disse kan opløsningen af salte blive trukket til den overflade, hvor vandet lettest fordamper. Man kan undertiden med stor sikkerhed sige, hvorfra udbloomstringerne stammer.

Udbloomstringerne kan også optræde på de indersider af en bygning, og så bliver maling og tape ødelagte. Limfarve er særlig tiltrækkende for salte. Man har eksempler på, at hvis væggene delvis er blevet malede med limfarve delvis står ubehandlede.

Af ballonfartens historie III

DEN FØRSTE KRYDSNING AF KANALEN AD LUFTVEJEN, 1785

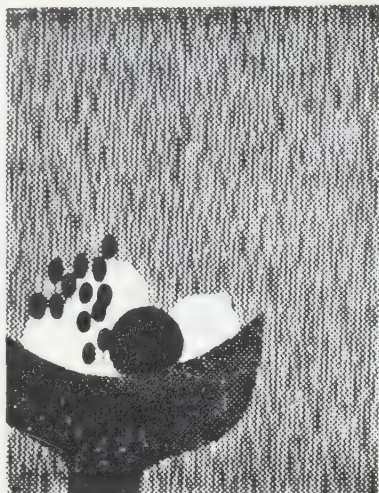
Den lille uanselige Jean- Pierre Blanchard (150 cm) og hans financier, den amerikanske fysiker John Jeffries var de første ballonfarere, som krydsede den engelske kanal. Den 7. januar 1785 steg de op fra Dover og landede i Guines skovens trætoppe ved Calais. De havde da måttet skille sig af med al deres ballast: Barometer, kompas, 15 kg sand, flag, anker, flyveblade, silkeklædte luft-årer, gondolor, deres frakker – og Blanchards bukser. De blev modtaget som helte ved landingen, og der rejstes til deres ære et mindesmærke, som står den dag i dag. Året forud havde de iøvrigt som de første foretaget meteorologiske målinger fra bemandede balloner.

— som ballonopstigningerne var et sublimt udtryk for datidens teknik, må vi have lov til at hævde, at vore løsninger af de aktuelle luft-tekniske opgaver også er med til at vise vejen fremover.

G W VENTILATION A/S - Hausergården, Hauserplads - København K - MI 8840

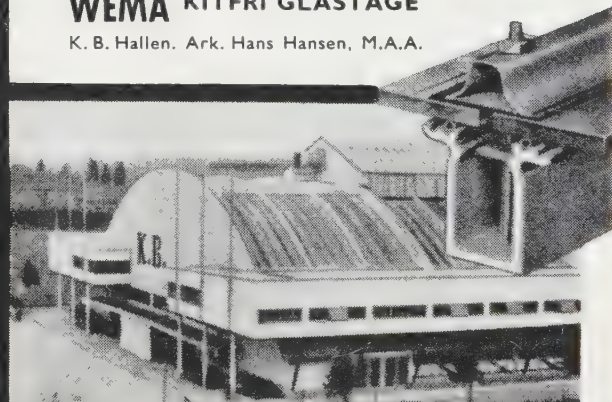

- anset og velset

WEMA KITFRI GLASTAGE

K. B. Hallen. Ark. Hans Hansen, M.A.A.

H.S.H.-LEM STALVINDUER

S.E.A.S. Masnedøværket, Ark. Jørgen Maglebye M.A.A.

H. J. WENGLER ST. REGNEGADE 1, K
TLF. CENTRAL 1377

er det kun, hvor der er limfarve, at saltene træder u

Rustpletter, som især ses på mørtelfuger, skyldes normalt jernsalte (jern-sulfat), som kan danne u blomstringer, når de kommer frem til overflade og som reagerer kemisk med kalk, når de vaskes ne over fugerne af regnen.

Det kan ske – men det er sjældent – at indholdet opløselige salte er så højt, at der dannes krystaller porerne under overfladen, og så kan det yderste lag teglstenen blive pulveriseret.

Magnesium-sulfat er også ansvarlig for de skade hvor krystaller bagved pudsen sprænger den fra væ gen. Der sker det, at magnesium-sulfaten reager sammen med kalken og danner et kemisk produkt teglstenens porer lige under pudsen. Dette produ fungerer som en halvtgennemtrængelig membr d.v.s. at vandet får lov til at passere og fordamp men saltene holdes tilbage. Man kan derfor næst altid se et ganske tyndt lag af teglstenen på bagsid af det bortsprængte puds.

Kraftigt udslag af salte op på de underste dele vægge, der mangler fugtstandsende lag, kan stamme fra jordbunden, men årsagen kan også være, at har været til stede i murværket og er blevet flyt opad med det stigende vand på grund af kappila kraften.

Udslag kan også stamme fra smitekilder, efter teglstenen er fremstillet, men før den anvendes. sådanne tilfælde vil det ikke altid være let at fin årsagen. Årsagen er normalt, at man har læsset stene af direkte på jorden, hvor der kan være salte.

Der kan findes salte i selve teglstenene, og der flere grunde til det. Dels kan der være salte i leret som man ikke har formået at rense helt, men d almindeligste årsag er, at der er svovl i de brugte k Når kul forbrænder, omdannes svovlet til oksyder, d kan reagere med leret, og så bliver der en forøge af saltene i begyndelsen af forbrændingsprocesse men på grund af de høje temperaturer nedbrydes igen, og jo højere temperaturer jo længere tid tag det normalt og jo flere salte nedbrydes.

Der findes ofte kalcium-sulfat eller kalcium-kar nat, som under brændingen kan forvandles til kalcium sulfat i leret, og det er næsten umuligt at und kalcium-sulfaten fuldstændig, men det betyder ik så meget, da det er tungtopløseligt i vand, og der sk 500 dele vand til 1 del kalcium-sulfat. Indehold stenen kun dette, betyder det ikke noget, men h der også er natrium-sulfat tilstede, dannes der dobbeltsalt, som er lettere opløseligt. Betydelige mæ der heraf er fundet i udblomstringer.

Magnesium-sulfat er årsag til alvorlige skader, m kun sjældent til stede i større mængder end 0,5 p Det er på den anden side også det størst tilladel kvantum.

I mørtelen kan både tilslaget og bindemidlet væ årsag til saltudslag.

I egne nær kysterne kan entreprenørerne væ fristede til at bruge strandsand til puds- og m

BECK & JØRGENSEN A/S
Farve- og Lakfabrik
KØBENHAVN - SØBORG

Maleren er gået...

- og nu skal det smukke håndværk, han har udført på vægge og træværk, gerne være en kilde til daglig glæde for Dem selv og Deres personale eller omgangskreds i mange år.

Følg derfor - i egen interesse - nedenstående anvisninger for vedligeholdelse:

Rengøringsmidler:

Blød afsæbningsbørste - svamp - vaskeskind - sæbespåner - og vand.

Afvaskning af vægge malet med

PV-A Plastic-Maling
eller Velvet mat Alkydmaling og tilsv.

Det varme, blødgjorte sæbevand arbejdes **kraftigt skummende** med børsten **fra gulvet op mod loftet**. Sæben må ikke tørre ind, men afvaskes med en blød svamp ved hjælp af rigelig koldt vand, indtil skyllevandet er klart. Derefter aftørres med et rent skind, når man vil gøre det helt rigtigt. **Mat** eller **halvmat** træværk i døre og karme vaskes på samme måde. **Brug aldrig klude på matte flader.**

Danalin og Pari-Dan blank Emaile

og tilsvarende afvaskes med alm. koldt vand tilsat en smule mineralsk Terpentin eller Petroleum og aftørres med skind.

Bemærk: Ovenstående vaskeregler gælder for normal tilsmudsning af malede flader. Drejer det sig om alvorlige pletter påført ved uheld, bør De ringe til Deres malermester, inden De foretager Dem noget.

Malerfirma:

BECK & JØRGENSEN A/S

Farve og Lakfabrik

GRUNDLAGT 1892

ROSENKÆRET 25 - KØBENHAVN, SØBORG

TELEFON (01) 69 03 11 - TELEGRAM: „LAKFIXER“ - BANK: LANDMANDSBANKEN, BUDDINGE AFD. - POSTGIRO 224 86

UDENFOR KONTORTID: TELEFONSVARER: (01) 69 05 08

BYLAGER: NØRREGADE 13 - KØBENHAVN K - C. 1980

SØBORG, August 1961.

Pas på Malingen!

Omstående anvisning på vedligeholdelse af malerarbejde på indv. vægge og træværk har vi ladet trykke på opfordring af mange malermestre, som til deres store misfornøjelse gang på gang har set smukt udført malerarbejde ødelagt på utrolig kort tid som følge af forkert afvaskning.

Omstående ganske simple regler for afvaskning er gennemprøvet i praksis og må kunne forlanges overholdt af enhver husejer, dersom malerens garanti skal være gældende.

Vi er i samme båd som malermesteren, da vi ikke er mindre interesseret i, at vore gode materialer kommer til deres fulde ret og ikke får en for hårdhændet behandling af rengøringspersonalet.

Vi opfordrer de herrer malermestre til at efterlade sig dette skilt, når de afleverer arbejdet – bl.a. for at tage et vist forbehold mod ubegrundede reklamationer.

Skiltene, som er trykt på svært krideret karton, kan De rekvirere hos os, enten De er vor kunde eller ej, da anvisningen gælder for alle til vore nævnte fabrikata svarende malevarer.

Skiltene er gratis og kan ophænges i kosterum eller på andre steder, hvor rengøringspersonalet kan se dem.

Vi håber, at vi med dette initiativ også tjener de herrer arkitekters naturlige interesse i en skånsom og rigtig behandling af malerarbejdet.

Med venlig hilsen

BECK & JØRGENSEN A/S

NB. Den aut. telefonsvarer på (01) 69 05 08 modtager Deres besked udenfor kontortid.

DOrudens fremstillingsproces bygger på erfaringer fra mere end 25 års produktion. Gennem omfattende forskningsarbejde sammenholdt med praktiske erfaringer er DOruden udviklet til et kvalitetsprodukt, hvor hvert led i fremstillingen er gennemprøvet og kontrolleret.

DOrudens særlige blyprofil gør det muligt ved lodning opnå et ubrudt kantlukke. Samtidig udføres en forstærkning af hjørner ved ekstra lodning (se billedet).

Isolationsruden

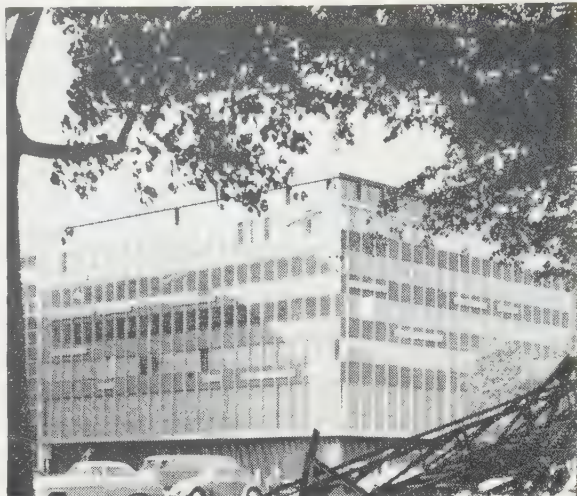
CUDO

med garanti et kvalitetsprodukt

AKTIESELSKABET CUDOGlas - FABRIK KORSØR - TELEFON KORSØR 1701

BYGGECENTRUM, arkitekter M.A.A. Eva og Nils Koppel

ÅLHOLM TERMOKIT

plastisk specialkit
for isolationsruder

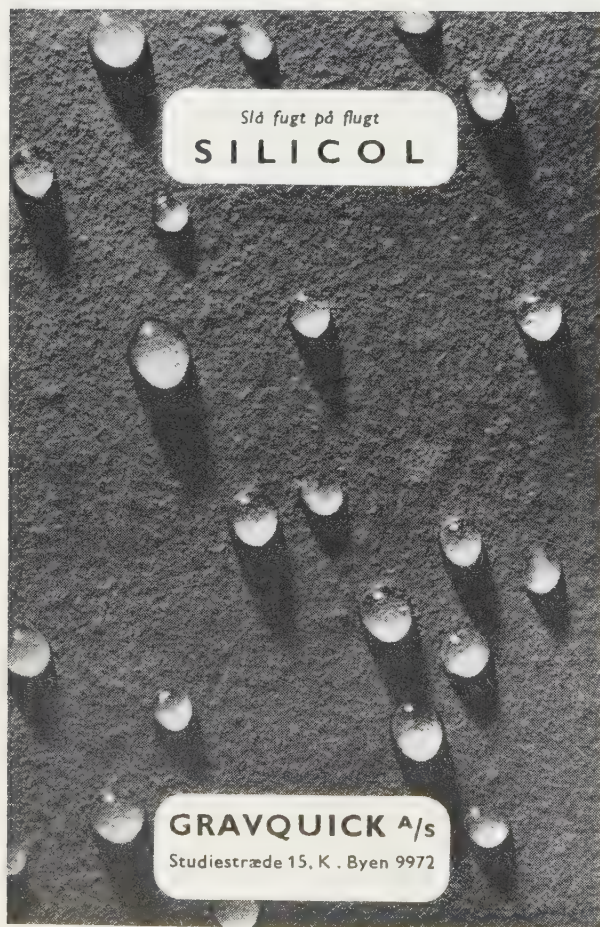
også til dette byggeri
er anvendt
Ålholm kitprodukter

Referencer opgives. Forlang informationsblad

ÅLHOLM KITFABRIK A/S

VALHØJS ALLÉ 152 . KØBENHAVN, VANLØSE
TELEFON 70 41 55

Slå fugt på flugt
SILICOL

GRAVQUICK A/S
Studiestræde 15, K . Byen 9972

mørtel. Det kan ikke anbefales, fordi strandsand indeholder søsalt, som er hygroskopisk, d.v.s. at det sorberer fugtighed fra luften, så murværket altid virker fugtigt. Det kan være årsag til udblomstringer i tvejr. Strandsand skal derfor altid udvaskes før brug.

Forudsætter man, at tilslaget er tilfredsstillende, indholdet af salte i mørtelen afhænge af binde midlerne. Bruges en ren kalcium-kalk, er mørtel praktisk taget hel fri for salte. Hydraulisk kalk og halvhydraulisk kalk (kalk fremstillet ved at brænde kalksten, der indeholder ler) har et vist indhold af soda og potaske, der kan fremtræde som udslag i form af karbonater og sulfater. Mængden af opløselige alkalier i hydraulisk kalk øges i takt med de hydrauliske egenskaber, og i gode hydrauliske kalksorter vil det kunne være 1 pct. potaske og 0,4 pct. soda. Sædvanligvis indeholder portland cement mindre opløselige mængder alkalier end det maksimum, der findes i hydrauliske kalktyper.

Portlandcementens bidrag til udblomstring kræver en særlig omtale. Cementen indeholder ikke blot soda og potaske, men også kalcium-sulfat, som tilsættes under fabrikationen for at kontrollere cementens størkning. Når cementen blandes med vand, vil saltene blive opløst i vandet, men efter få timers forløb, vil sulfatet være bundet som kalcium-sulfoaluminat i de alkalierne i form af hydroksyder. Disse går lidt efter lidt over til at blive karbonater under påvirkning af kuldioksyden i atmosfæren. Under visse betingelser kan mørtelvandet trækkes over fra mørtelen til teglstenen, før cementen er størknet, og dette medfører, at sulfaterne i cementen bliver fjernet fra de overflader, de normalt ville være gået over til for at blive uopløselige, og således øger den mængde salt, som kan danne udblomstringer.

Langt den største del af udblomstringer trænger ikke til at blive behandlet, for de forsvinder af sig selv og ret hurtigt. Man kan ikke anbefale nogen kemisk behandling, og overfladebehandling, der tager sigte på at forhindre fordampning. Det er til mindre skade end gavn, da det kan medføre krystallisation med påfølgende forvitring.

Den specielle form for skade, som skyldes magnesiumsulfat, er normalt begrænset til et meget lille stykke af væggene, og der er intet andet at gøre end at fjerne de pågældende sten og indsætte andre.

Rustpletter kan skyldes mørtelsand, der indeholder partikler af jernforbindelser, og eneste reparationsmulighed er ny fugning.

Pletter, der stammer fra rust fra indmuret jern eller stål, er et alvorligt problem, der kan føre til slemme revner, og medføre store reparationer.

Der er her forsøgt at give oplysninger om nogle af dem, men også kun nogle – af problemerne omkring udblomstring på murværk, et problem som langt fra er helt oplyst, men som – hvad der også fremgår af ovenstående, normalt kun er skæmmende, men ikke af farlig karakter.

Kilde: Tegl (norsk) 1/61.

Anvendelsesområder:

Læskærme i gårde og haver samt rækkehuse
Indhegning af haver

Enhedstørrelser:

Fagbredder på 165 cm 190 cm 210 cm
Faghøjder på 100 cm 140 cm 170 cm

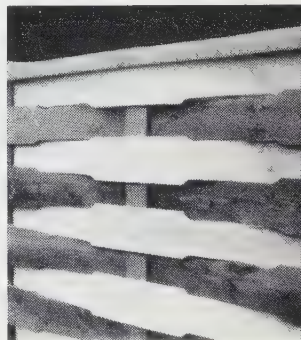
Andre størrelser leveres efter ønske, dog kun
i spring lodret på 8 cm og vandret på 43 cm

Opbygningen:

4 × 4" stolper, trykimprægneret træ
1 1/2 × 2 1/4" afdækning af underbræt
1/2 × 2" ru lodrette mellemstykker
2 × 4" afslutning mod bygninger
5/4 × 4" stolpestyr i jord, imprægneret

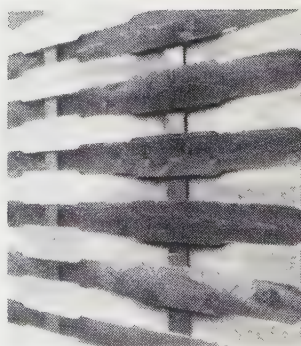
Se detaljetegningen på bagsiden!

Materiale: Lærketræ

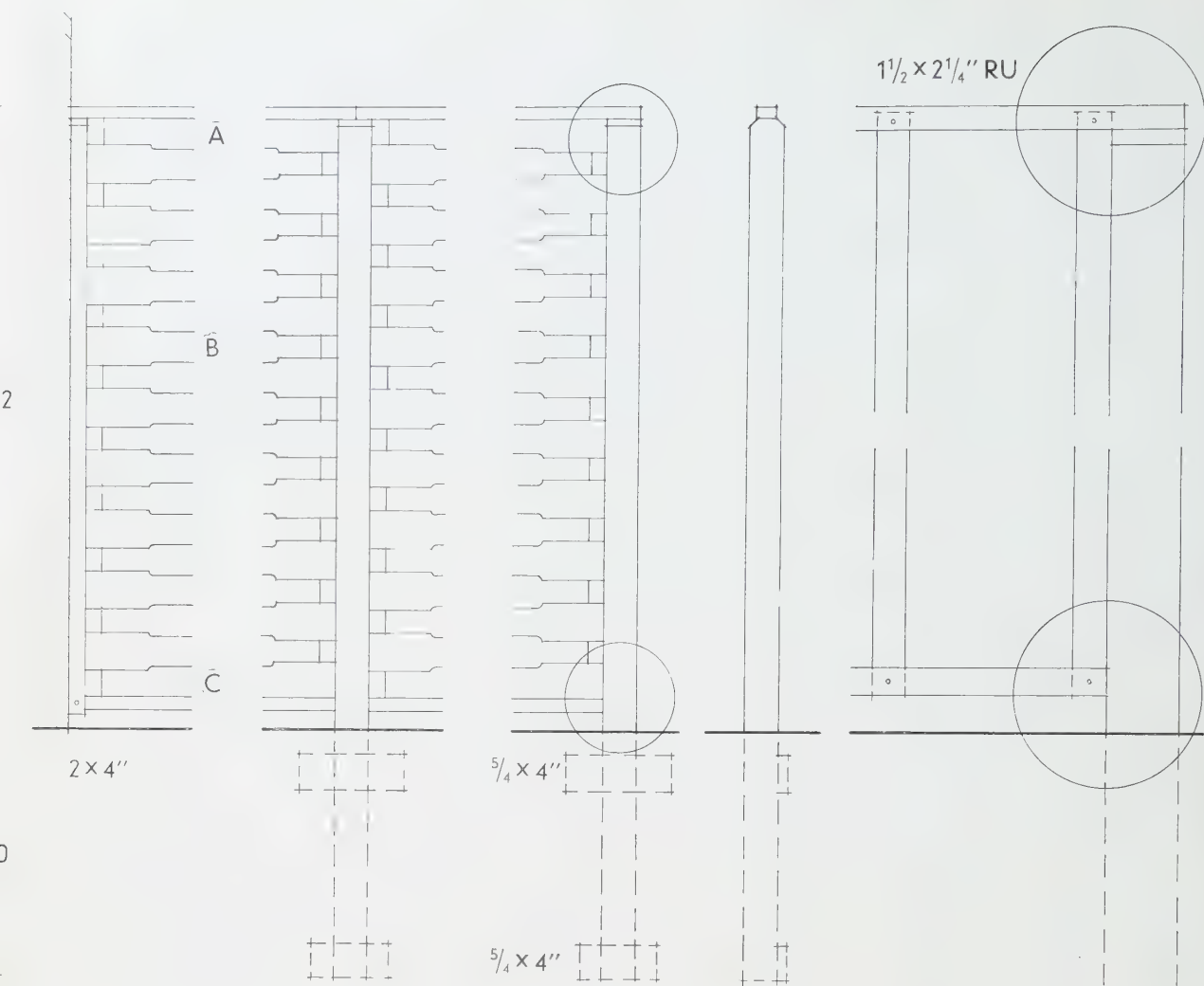
Konservering: Solignum i een eller to farver

Priser gælder excl. stolper og opsætning
frit leveret i København og til provinsen
afsendt fra Vanløse station.

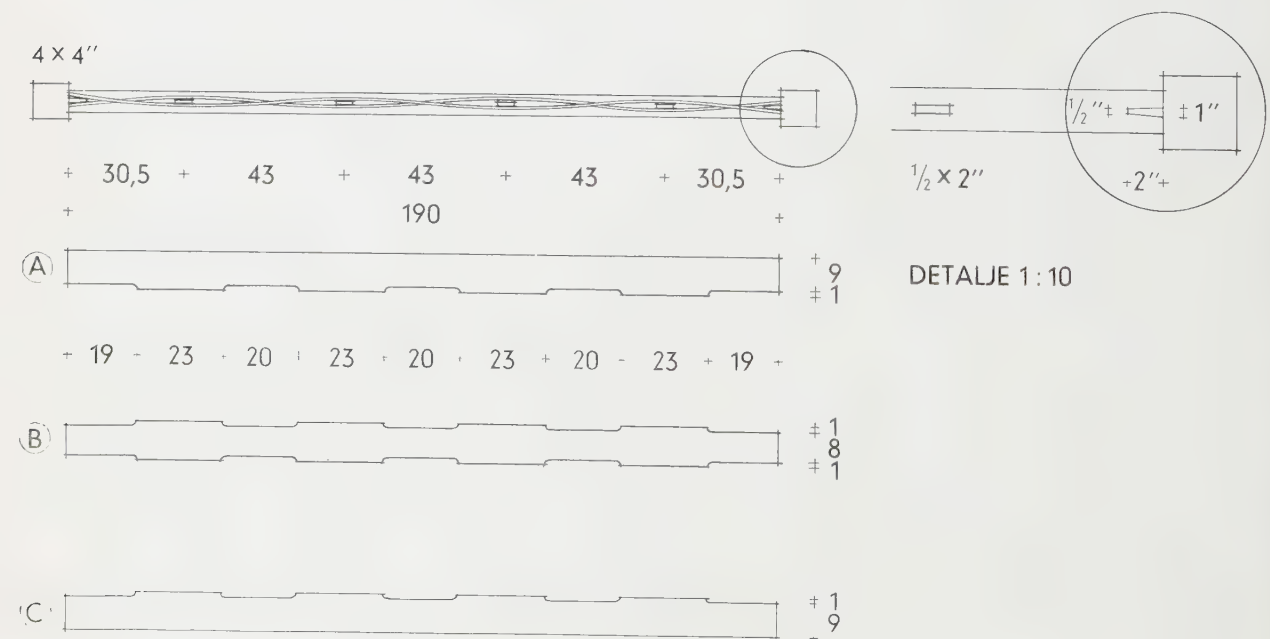

FLET—X"

OPSTALT 1 : 20

PLAN 1 : 20

„FLET—X"

1532

æg for Toms fabrikker A/S – Ballerup.
A., professor Arne Jacobsen.

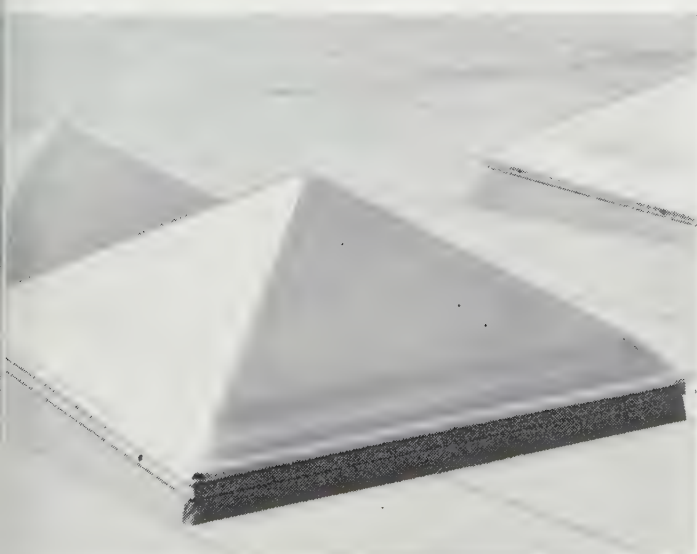
EVERLITE

OVENLYS

type OLP (pyramideformede)

lysmål: 100×100 cm

leveret og monteret i perioden 15/12 60–15/2 61

EVERLITE ovenlysene er fremstillet af opaliseret polymethylmethacrylate for at opnå et diffust lys uden skyggevirkning. Ovenlysene er forsynet med en inddækning af armeret polyester og påmonteret en karm af isolerende materiale, således at kuldebroer undgås.

Kuplerne er – for første gang i Danmark – udført i pyramideform, hvilken skal sikre mod direkte dryp ved kondens på kuplernes inderside.

EVERLITE A/S

FREDERIKSBERG ALLÉ 18–20
KØBENHAVN V. HILDA 1981

Nyttig vejledning om behandling af udvendig træbeklædning

Husejere og bygherrer får som regel en masse råd af venner og bekendte med hensyn til, hvordan de absolut bør behandle og vedligeholde snart det ene og snart det andet i deres hus.

Mange har gjort den erfaring, at det ikke altid er klogt at følge disse „nye og gode råd“, der ofte er mere velmente end sagligt underbyggede.

Ikke alt nyt er godt, og ikke alt godt er nyt. – „Gode råd“ kan være dyre.

Vedrørende behandling af udvendig træbeklædning har man også gennem årene hørt mange forskellige forslag, og mange har desværre været skyld i eller er blevet offer for misforståelser og fejltagelser. Fejl på dette sted er så meget mere ærgerligt, som en rigtig behandling ikke alene giver en facade med en meget smuk stofflig virkning, men tillige en facade med meget stor holdbarhed og med forholdsvis små vedligeholdelsesudgifter.

Om behandling af udvendig træbeklædning er der sikkert ikke så mange, der for eksempel ved:

at endetræ suger 4 gange så meget træbeskyttelsesvædske som sidetræ,

at konstruktionens rigtige udførelse betyder lige meget for træets holdbarhed som dets behandling

at trykimprægneret træ ofte må foretrækkes frem for træ, behandlet på anden måde,

at lakering af udvendigt træværk absolut må foretages på rådets,

at almindelig olie, lak og maling er udmærket grundbund for skimmelsvampe.

For at få disse problemer klaret op har Træbranchens Oplysningsråd, i samarbejde med træforskningen og malerforskningen, ladet udarbejde en lille nyttig, og netop udsendt, vejledning vedrørende Behandling og vedligeholdelse af ny udvendig træbeklædning af fyr.

Denne vejledning er en uundværlig hjælp for mange, der enten allerede har et helårshus eller sommerhus eller har planer om at bygge et. Også mange projekterende teknikere og udførende håndværkere vil kunne få nytte af denne vejledning, som er et udmærket stykke værktøj for byggefolk i deres daglige arbejde.

Kilde: TOP.

Nyt princip for løsning af solproblemer

DU PONT i USA har gjort det umulige muligt med udviklingen af SUN-X, en flydende plastic, som af specielt uddannede montører påføres indersiden af vinduer og giver glasset udseende som dyrt, farvet glas. Materialet virker reducerende overfor såvel ultraviolet som infrarødt og synligt lys og har følgende fordele:

SUN-X udelukker op til 69 % af solvarmen og gør ventilationsanlæg mere effektive.

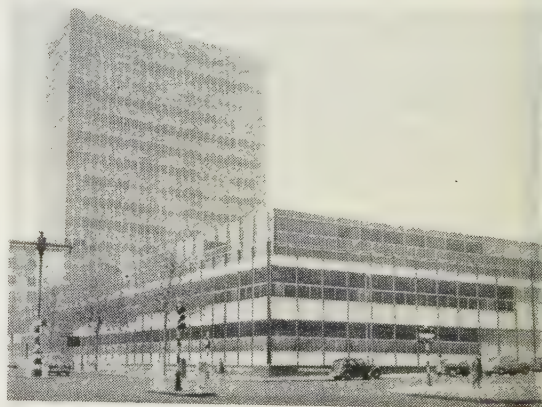
SUN-X reducerer solblændingen og erstatter markiser og persiener.

SUN-X forhindrer falmning af tekstiler, tæpper, møbler, tobak og emballage.

Materialet leveres i 11 forskellige transparente farver – heraf er to farver helt neutrale – endvidere i 3 matterede farver, som er særligt velegnede til ryttertage, shedtage og kan påføres udvendigt. SUN-X kan vaskes og pudses som almindeligt glas og er modstandsdygtigt overfor almindelige vaske- og rengøringsmidler. SUN-X er holdbart i en lang årrække, og der ydes skriftlig garanti mod krakelering, afskalning o. s. v. SUN-X er derfor en økonomisk løsning.

Dette nye materiale har igennem en årrække været gennemprøvet i USA med stor succes, og SUN-X bruges nu verden over af fabrikker, kontorer, offentlige bygninger, hospitaler, skoler, hoteller, restauranter og detailforretninger af enhver art. Også herhjemme har mange kendte virksomheder draget nytte af de fordele, som SUN-X giver. Lad SUN-X blive deres løsning af solproblemerne i bestående og fremtidigt byggeri.

Et DU PONT produkt

Castrol House i London . . . alle vinduer behandlet med SUN-X

SUN-X GLASS TINTING

Hovedkontor: Løngangstræde 20
København, Minerva 3101

SUN-X GLASS TINTING I PROVINSEN:

NØRRE SUNDBY:
Viaduktvej 21, tlf. 3 10 72

RANDERS:
Tøjhusavevej, tlf. 7475

SILKEBORG:
Grøndalsvej 9, tlf. 645

SØNDERBORG:
Als-gade 74, tlf. 2 47 31

ODENSE:
Paaskeløkkevej 7, tlf. 11 08 23

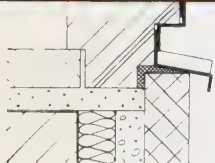
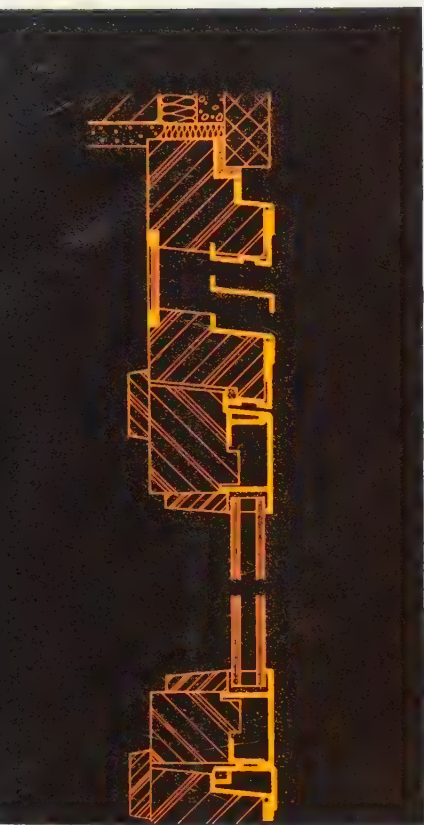

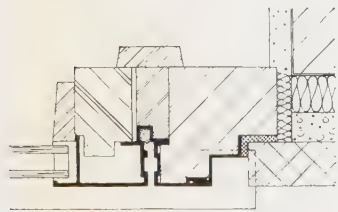
ALUH VINDUER
ELEMENTER
FACADER

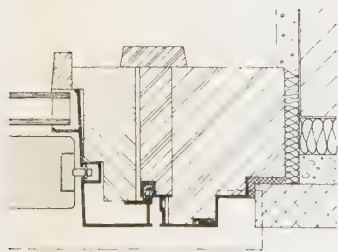
ALUH VINDUER

Lodret snit: ALUH VIKTORIA vippevinduer m/VIKTORIA ventilationsrist.

Vandret snit: Detalje af indmuring med ALUH VIKTORIA vippevindue.

Vandret snit: (Alternativ) detalje af indmuring med ALUH VIKTORIA vippevindue, bemærk udenfor liggende Aluminium-persienne.

Målestok: 1 : 5.

ALUH vinduer i ny bankbygning.

ALUH Vinduer leveres både med oplukkelige rammer og med faste partier. Den i statisk henseende upåklagelige konstruktion muliggør anvendelsen af smalle rammeprofiler.

De fleste i handelen værende beslag kan anvendes. Glasindsætningen kan efter ønske foretages med enkelte, dobbelte eller med Thermo-glas.

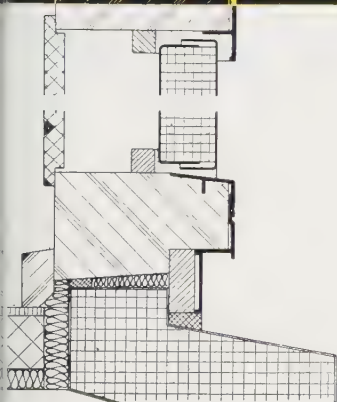
Hvorfor træ og aluminium sammen! Aluminium er et fremragende byggemateriale på grund af sin ringe vægt, store styrke, korrosionsbestandighed og sit dekorative udseende. Det opfylder kravene om en vedligeholdelsesfri facade.

Træ, som i årtusinder har stået sin prøve som bygningsmateriale, er uovertruffet med hensyn til varme- og lydisolerende egenskaber, og det forhindrer på en udmærket måde dannelsen af kuldebroer, som er den ved rene metalkonstruktioner mest kendte gene. Anvendt som her, indendørs, bidrager det til at bevare den tiltalende »varme« atmosfære i rummet.

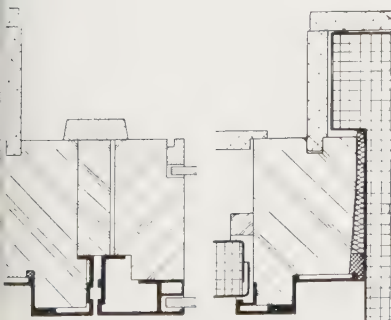
ALUH — et kvalitetsvindue.

ALUH FACADEELEMENTER

Lodret snit: ALUH facadeelementer m/VIKTORIA vippevinduer, VIKTORIA ventilationsrist og brystningsplade.

Vandret snit: Sideforbindelse (indmuring) vippevindue (venstre) brystningsfelt (højre).

Målestok 1 : 5.

ALUH facadeelementer med Viktoria Vippevinduer i administrationsbygning.

ALUH facadeelementer forbinder vindues- og brystningsdelen på en harmonisk måde. Elementerne leveres klar til indsætning, og trænede montører foretager denne. Den isolerede brystning, med en k-værdi der ikke overstiger 0,5, kan efter arkitekts eller bygherres ønske beklædes udvendig med emalieret plade, glas, eloxeret aluminium, eternite, eternite-GLASAL eller lignende, alle i flere forskellige farver.

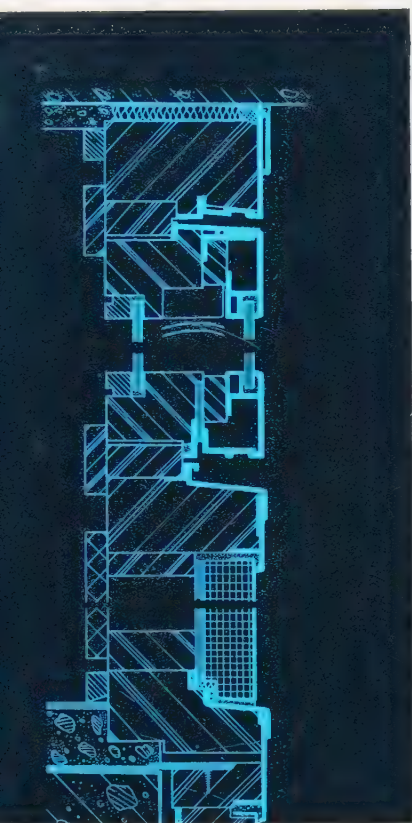
Tæt og funktionsbestandig er ALUH konstruktionen takket være anvendelsen af førsteklasses materialer og den regelmæssige kontrol af alle arbejdsoperationer. Sikkert virkende lukkeanordninger presser vinduesrammerne ned i overfalsede ansigt.

Fordelagtig og økonomisk, således lyder fagfolkenes dom over ALUH konstruktionerne. Den hensigtsmæssige kombination af træ og aluminium indestår for vinduernes store isolationsværdi. Dette medfører at man kan anvende et mindre dimensioneret centralvarmeanlæg og formindske brændselsudgifterne. Den vedligeholdelsesfri facade fritager bygherren for enhver form for maling af facaden.

Træ indvendig — hindrer kuldebroer.

ALUH FACADER

ALUH facader i en kontorbygning.

Lodret snit:
ALUH »gardin« facade.
Sammenkoblede vinduesrammer
og brystningsfelter.

Vandret snit:
Sideforbindelse. Indmuring af ALUH
facaden (th) og sammenkobling af
konstruktionselementer (tv).
Målestok 1 : 5.

ALUH-facaderne er en videreførelse af ALUH-grundkonstruktionen. De omslutter bygningen ligesom en hinde og forbinder glas- og isolationsfladerne. Deres enkle konstruktion simplificerer byggemåden og sparer således byggetid og plads. Den plane facade kan på en virkningsfuld måde opdeles ved hjælp af farve- og materialekombinationer.

Elegant og vedligeholdelsesfri er bygninger med ALUH konstruktioner, på grund af de smalle letmetalprofiler, hvis overflade ved hjælp af den kvalitativt fremragende eloxering bevarer sit dekorative udseende, selv ved et minimum af pasning.

Fremsynet byggemåde er ensbetydende med anvendelsen af de ved hjælp af moderne teknik disponible råmaterialer og fremstillingsmetoder. I snævert samarbejde med Statsprøveanstalter og forskningsinstitutter indenfor byggetegene og på grund af erfaringer indhøstet gennem mange år i bygningen af specialvinduer, udvikledes denne velgennemtænkte og fuldkomne konstruktion.

Aluminium udvendig — dekorativt og vedligeholdelsesfrit.

ALUH INFORMATION

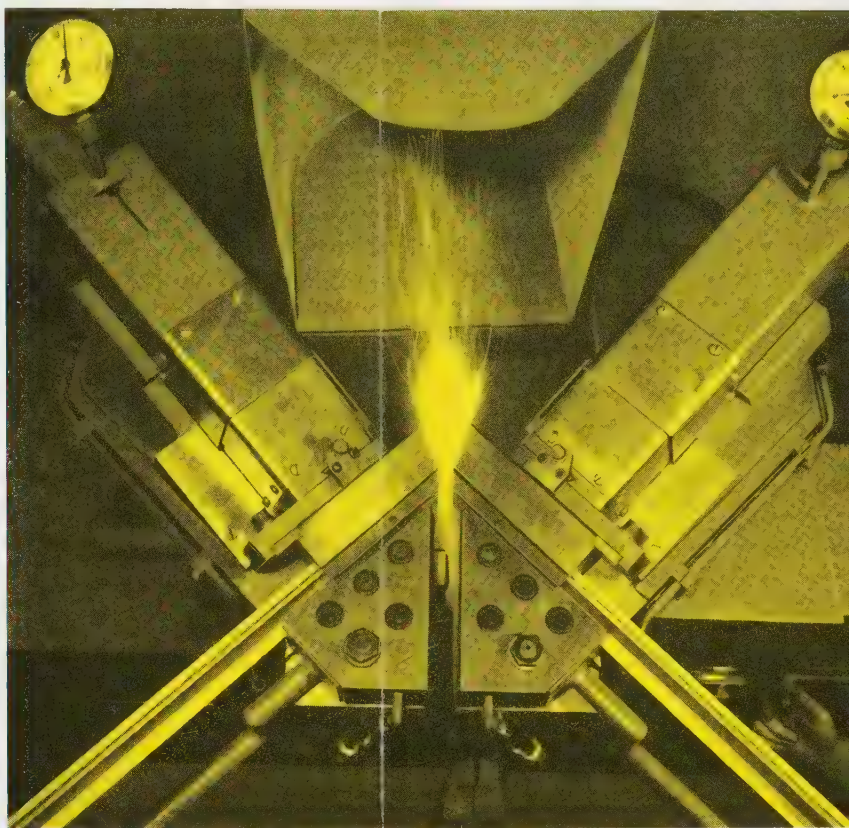
Det er det, der er det vigtigste!

Aluminium og træ udvider sig ikke ensartet. De forskellige udvidelses-koefficienter må der tages hensyn til ved samlingen, for at undgå alle former for materialespændinger.

Forbindelsen mellem aluminium-profilerne må ikke have åbne geringer eller være »stødt« sammen, idet kun tætte samlinger kan holde indflydelsen fra vejrliget ude.

DERFOR

er alle aluminium-profiler fastgjort »glidende«, **derfor** er alle hjørneforbindelser i ALUH-konstruktionerne konsekvent **elektrisk stuksvejsede**.

ALUH-profiler ved svejsning i en elektrisk stuksvejse-maskine.

ALUH VINDUET.

Konstruktion: Aluminium og træ danner hver for sig, en i sig selv stabil enhed, som er varigt forbundet med »glidende« specialbeslag, der er anbragt usynligt i profil »hul«-rummet.

ALUH-vinduerne kan udføres i enhver funktionsart.

Materiale: Aluminium-profiler i en fremragende legeringskvalitet, med den bedste eloxeringsudførelse, garanterer for en uovertruffen korrosionsbestandighed.

Trædelene er fremstillet af vellagret og udsøgt fyrretræ, om ønskes fås vinduet også i ædle træsorter.

Overflade: Samtlige aluminiumdele bliver eloxeret i naturfarve eller i farve efter ønske, såsnart de er færdigt bearbejdede, hvorved vinduerne bliver vedligholdelsefrie og samtidigt får et dekorativt ydre.

Glasindsætning: Alle udførelser kan leveres (enkelt, dobbelt eller thermoglas).

Solafskærmning: Ved indbygning af jalousier, persienner eller markiser.

Montering: Trænede montørhold garanterer for en hurtig udførelse, også ved store byggeforetagender.

Service: Erfarne vindueseksperter bistår kunderne fra den første konsultation til den færdige indbygning. Denne ALUH-service står også til Deres disposition.

ALUH KONSTRUKTIONER

GENNEMPRØVET og

FORETRUKKET til

Administrationsbygninger

Sygehuse

Skoler

Højhuse

Laboratoriebygninger

Instifutter

Beboelsesejendomme

Banegårde

Posthuse o. s. v.

Referencer:

Danmark: A/S Lyfa, lager og udstilling, Odense. Arkitekt: Kgl. bygningsinspektør, ark. m. a. a. Jørgen Stærmose, Odense. Ingeniørfirma V. H. Langebæk & Søn, København, ark. m. a. a. Erik Friehling, København. Falcks Redningskorps, København, arkitekt: Falcks Bygningsjeneste. Slagelse Rådhus, Slagelse. Arkitekter: M. a. a. Herm. Steudel & J. Knudsen Pedersen, Slagelse. **Udland:** Neubauten Braunschweigische Staatsbank Salzgitter. Elf-Institut der TH Braunschweig. Verwaltungsgeb. der Unterharzer Berg- und Hüttenwerke Goslar; Arch. Professor Dr.-Ing. F. W. Kraemer, Braunschweig. Betriebs- und Verwaltungsgebäude der LOTTO-Zentrale Münster; Arch. Dipl.-Ing. H. Deilmann, Münster. Westf. Verwaltungsgebäude der Wohnungs AG Salzgitter; Arch. Dipl.-Ing. K. A. Welp, Köln. Stadttheater Esch (Luxemburg); Arch. R. van Hulle, Luxemburg. Stadt- und Messehalle Klagenfurt; Arch. Dipl.-Ing. Dr. techn. H. Ertl, Klagenfurt. Kreiskrankenhaus Kempten; Arch. Schwedthelm, München. Verwaltungsgebäude der Velisch KG Berlin; Arch. Professor Sobotka und Müller, Berlin-Wilmersdorf. Feuerwache Süd, Dortmund; Staatsbauamt Dortmund. Bürogebäude der Philips Gesellschaft Eindhoven (Holland); Arch. Ir. Geenen en Ir. Oskam. Kernreaktor Karlsruhe, Kernreaktor Bau- und Betriebs GmbH, Karlsruhe. Reaktorzentrum Seibersdorf/Wien, Österreichische Studien-gesellschaft für Atomenergie GmbH. Europäisches Kernforschungsinstitut Genf/Schweiz; Arch. Dr.-Ing. Rud. Steiger, BSA, SIA Zürich. Büro- und Geschäftshaus Innsbruck; Arch. Professor H. Neubauer, Innsbruck. Hedwig-Heil-Berufsschule Berlin; Bauleitung Bezirksamt Berlin-Charlottenburg. Deutsche Bank in Lübeck, München, Zweibrücken, Osterode. LVA Lübeck; Arch. Paul Thomsen BDA, Lübeck. Polizeidirektion Münster, Staatshochbauamt I Münster. Schuhhaus Böhmer, Düsseldorf; Arch. Dipl.-Ing. H. Wibel, Düsseldorf-Oberkassel. Rathaus Heidelberg; Hochbauamt Heidelberg. Swissair Schulgebäude, Kloten (Schweiz); Arch. Swissair Bauabteilung. Süddeutsche Zuckerfabrik Werk Offstein; Arch. Dipl.-Ing. Fligel. Zoll- und Verbrauchsteueramt, Neustadt, Weinstrasse. Staatl. Hochbauamt Speyer. Justizgebäude Lübeck; Arch. Almer und Mahlow, Hamburg. Landesgenossenschaftsbanken Hannover, Hameln, Bremerhaven, Leer/Ostfr.; Arch. Dipl.-Ing. F. Francke, Stadtbauinspektor a. D., Hannover. Verwaltungsgebäude Orlikon, Eisenberg/Pfalz; Arch. Dipl.-Ing. W. Mann, Eisenberg. Regierungsgebäude Kassel; Arch. Reg.-Baurat a. D. Dipl.-Ing. W. Freiwald und Dipl.-Ing. Lahme. Verwaltungsgebäude der Steinkohlen Ges. Utrecht (Holland); Arch. Irs. Bur. Opten Noori u. Blijdenstein, Utrecht. Volksschule Kallstadt/Pfalz; Arch. Henninger, Ludwigshafen. Autohaus Dechent, Saarlouis; Arch. Menden, Saarlouis. Polizeidirektion Worms; Staatl. Hochbauamt Mainz. Verwaltungsgebäude der Druckerei Laupenmühle und Dierichs, Bochum; Arch. BDA, DAI H. Jentzsch, Bochum. Hotel International, Basel; Arch. Bräuning und Düring, BSA, SIA, Basel. Postamt Obertaun, Post und Telegrafendirektion Salzburg (Österreich). Geschäftshaus der London Tea Comp. Ltd. Münchenstein. Hafengebäude Amsterdam; Arch. W. M. Dudok, Hilversum (Holland). Hessische Landesbank, Darmstadt; Arch. O. Apel, Frankfurt/Main. Villa Cardon, Antwerpen (Belgien); Arch. v. Kols und F. Deroeck, Antwerpen. Pfälzischer Einzelhandelsverband, Neustadt/Weinstrasse; Arch. G. Stupp, Neustadt. Concordia Lebensversicherung; Arch. Professor Breuhaus de Groot, Köln. Bahnhof Hildesheim und Braunschweig; Baudirektion der Bundesbahn. Landesverwaltungsamt Hannover; Staatshochbauamt I, Hannover. Continental Gummiwerke Hannover; Bauleitung Continental Gummiwerke Hann. Fa. Grundig, Nürnberg; Arch. S. Erthoff etc. etc.

Samtlige ALUH-konstruktioner er mønsterbeskyttede i ind- og udland og fremstilles af erfarne vinduesfabrikanter i mange lande.

Navnet ALUH er en garanti for gennemprøvede kvalitetsprodukter og navnet er indført i det internationale varemærkeregister.

På grund af vore internationale erfaringer og gensidige udvekslinger af medarbejderstaben, står ALUH-vinduer, som er en af de ældste konstruktioner med aluminium og træ, altid på højde med teknikens nyeste krav.

Vi står altid til Deres disposition med en vederlagsfri konsultation samt udarbejdelse af tilbud og detailtegninger.

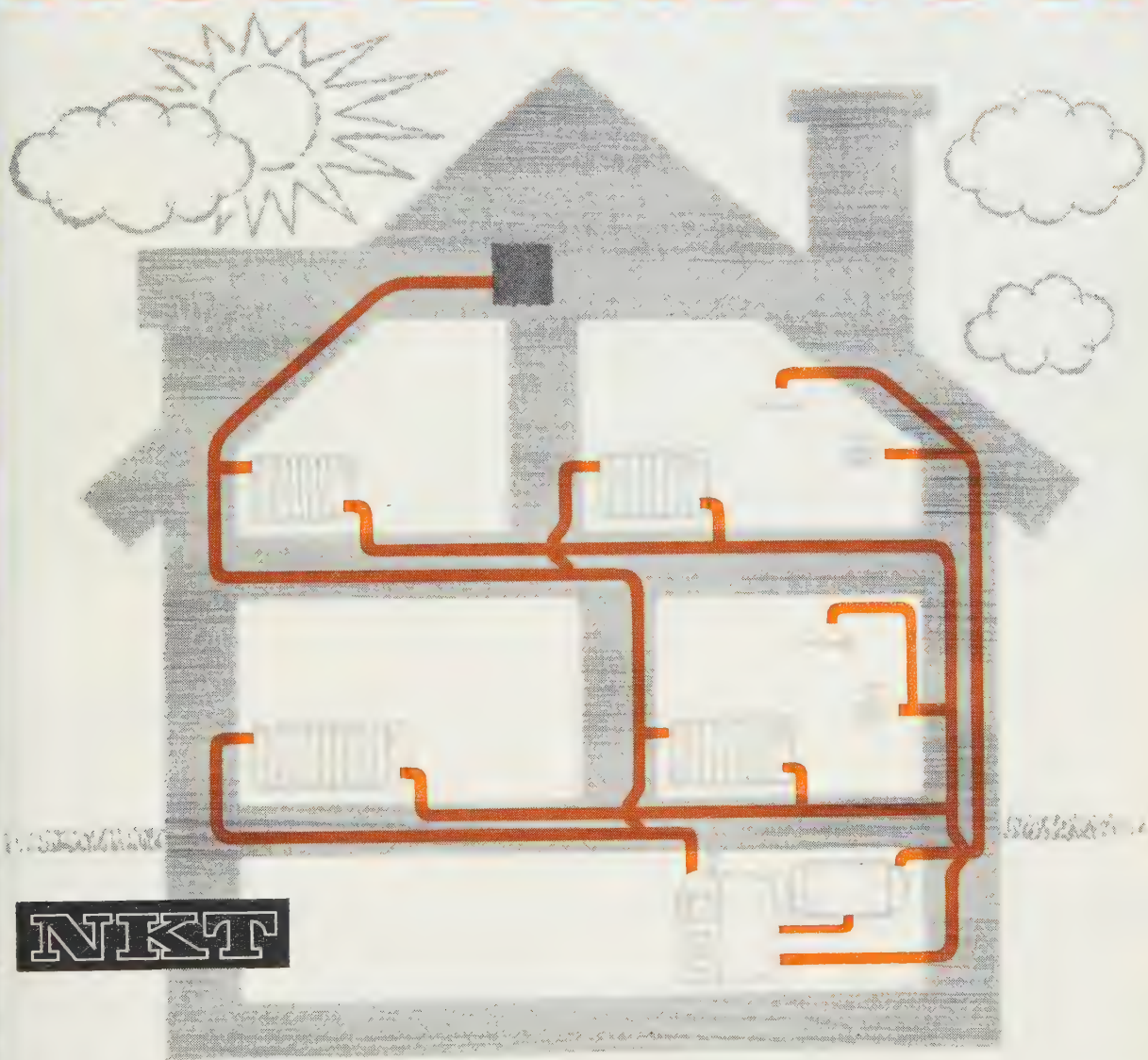
ALUH - FACADER A/S

VESTERBROGADE 6C - KØBENHAVN V - *MINERVA 772

Det betaler sig - med

KOBBERRØR

NKT

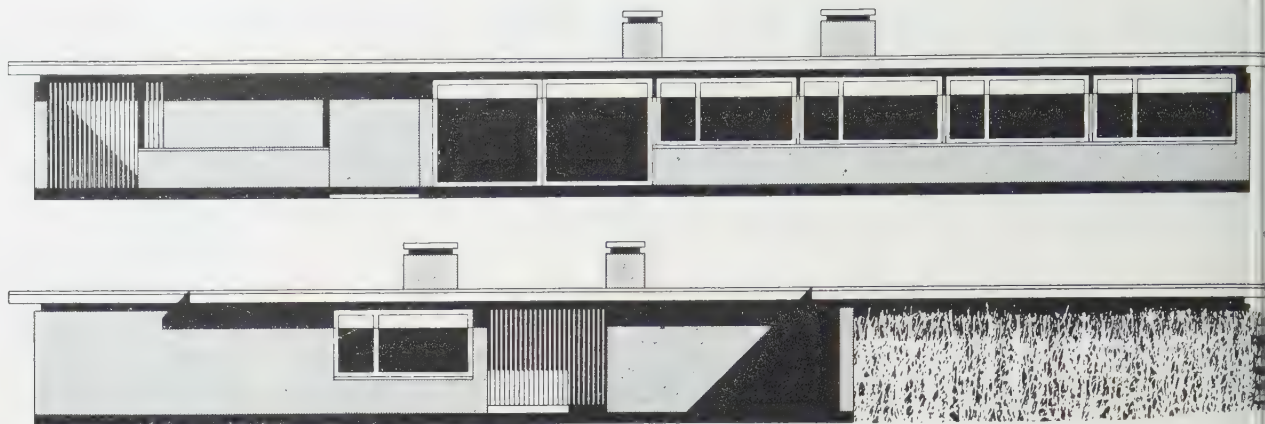
Det er vigtigt at tænke på fremtiden, når der skal bygges!

Sårfaringer fra udlandet viser, at det ofte er billigst at montere kobberør og -fittings, fordi samling ved lodning er hurtigere. Desuden er kobberør så bøjelige, at mange samlinger overflødiggøres. Til rørinstallation er kobberør og -fittings det mest velegnede materiale, idet det ikke angribes af varmt eller koldt vand, luft, gas eller olie. Kobberør er modstandsdygtige overfor kalk, cement, gips og beton og kan indbygges i disse materialer uden risiko for tæring. I mange lande har kobberør gennem de senere år været det foretrukne til installationer. Tænk på fremtiden - bestil kobberør efter DIN 1786 hos Deres leverandør!

AKTIESELSKABET NORDISKE KABEL- OG TRAADFABRIKER

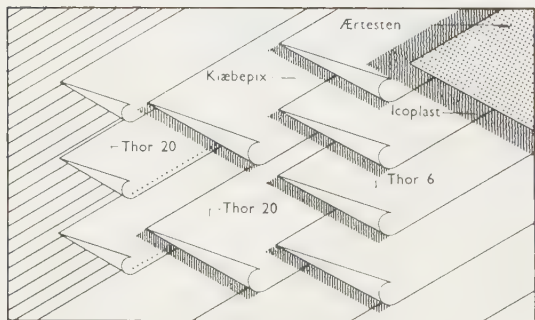
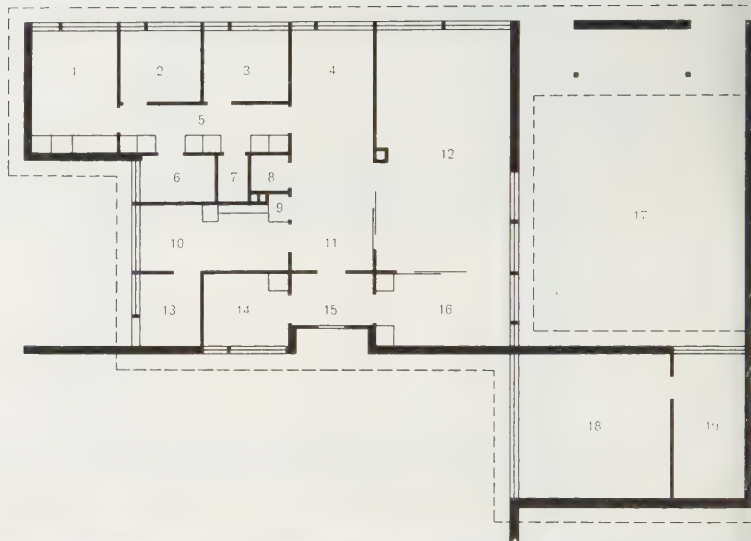
ARKITEKTENS eget hus

A. De Nully Brown, arkitekt, m.a.a.

Eget hus i Holte

- Beskrivelse:
1. Soveværelse
  2. Kammer
  3. Kammer
  4. Spisestue
  5. Skabsgang
  6. Bad
  7. Fyr
  8. W. C.
  9. Skab
  10. Spisekøkken
  11. Forstue
  12. Opholdsstue
  13. Bryggers
  14. Tegnestue
  15. Vindfang
  16. Tegnestue
  17. Atriumgård
  18. Dobbeltgarage
  19. Haveredskaber

Built-up med pap på trætage

Specifikation nr. 20

Taghældning:	min. 1:100 (ca. 1/2°), max. 1:20 (ca. 2°)
Første lag:	1 lag Thor 20 tjærepap i 60 cm bredde, vægt ca. 2 kg/m ² , på sømmes.
Klæbemasse:	ca. 1,5 kg fast Klæbepix pr. m ² pr. lag.
Andet lag:	1 lag Thor 20 tjærepap i 100 cm bredde, påklæbes.
Følgende lag:	2 lag Thor 6 tjærepap i 100 cm bredde, vægt ca. 0,6 kg/m ² , påklæbes i forbandt. Banerne overlapper hinanden med 50 cm.
Overflade:	2-3 kg/m ² Icoplast, hvori der udlægges et ca. 20 mm lag ærtesten eller granitskærver.
Bitumenvægt:	ca. 9 kg/m ² .
Totalvægt:	ca. 40 kg/m ² .

tilkald os under projekteringen

VILLADSEN

AKTS. JENS VILLADSENS FABRIKER . KØBENHAVN - MALMØ - OSLO - HELSINGFORS

HOVEDKONTOR: ISLANDS BRYGGE 41 - KØBENHAVN S - ASTA *2800

ALLE FOTOS: KESSLER, BERLIN

Et kunstcenter i Berlin

akademie der Künste, Berlin. Arkitekt: Werner Düttmann

I Marmorsviertel, det nye boligkvarter nær Tiergarten i Berlin, blev påbegyndt i 1958 i forbindelse med den internationale udstilling Interbau. Kvarteret er nu næsten udbygget og er et interessant studieobjekt. I udvalgte planmæssig henseende er det ikke helt vellykket. Der er dog mange gode intentioner og enkelte fine bygninger. En af de nyeste ligger lige overfor den af Arne Fisker tegnede boligbebyggelse. Akademie der Künste står der over indgangen til en lidt tung og indadvendt husblok.

En tyskeramerikaner Henry H. Reichhold, der ønskede at støtte det kulturelle liv i sin fødeby, har betalt opførelsen af dette store bygningsanlæg. Berlins kunsthøgskole har udarbejdet programmet.

Man er gået ud fra den antagelse, at tilstedeværelsen af egne lokaler, hvor kunstnere og kunstinter-

esserede frit kunne mødes i studier og diskussioner, i sig selv ville være en stimulans for kunsthveret. En almindelig kunsthøgskole kræver, at man følger et studium efter skolens plan og tilrettelægning. Dette akademi derimod skal være et åbent forum, hvor kunstnersammenslutninger kan holde til. Alle kunsthverer har adgang, billedkunsthverer, musikere, films- og scenekunsthverer.

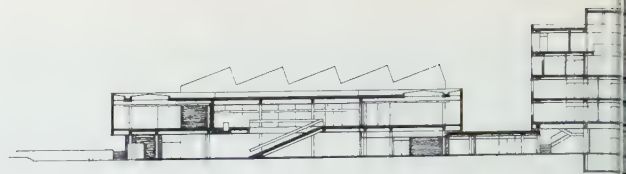
Akademiet har kun været i brug i knapt et år, så det er selvfølgelig for tidligt at bedømme dets betydning for kunsthveret. Men aktiviteten har været stor lige fra starten. Navnlig de ganske unge kunstnere har været ivrige efter at gribe denne mulighed for at samles under utvungne vilkår.

Kunstnere fra hele Tyskland kan være medlemmer, og det er ikke mindst muligheden for at bringe uden-

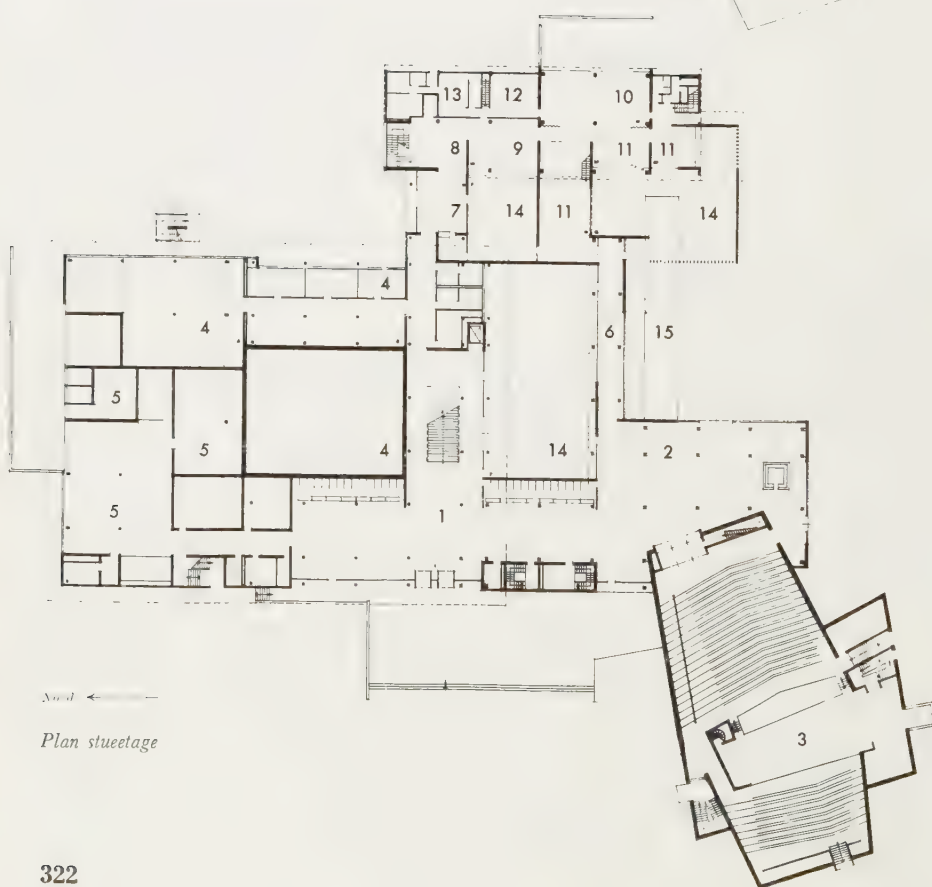
Længdesnit i teaterbygning og foyer

Snit vest-øst gennem indgangshal og akademibygning

Plan 1. etage

Plan stueetage

Planer og snit, mål 1:1000

Stueetage:

1. Indgangshal
2. foyer
3. teatersal
4. arkiver
5. pakkerum og værksted
6. forbindelsesgang
7. sideindgangshal
8. trapperum
9. spisesal
10. mødesal
11. klublokaler
12. køkken
13. lejlighed
14. gårdhaver
15. bassin

1. etage:

5. teknikerrum
14. gårdhave
15. bassin
16. trapperum
17. udstillingslokaler
18. bibliotek
19. studielokaler og atelier

Luftfoto, set fra nord. I forgrunden de tre udstillingshaller med atriumgården, i baggrunden til højre teatret, til venstre den egentlige akademibygning i 5 etager med klub-, møde- og studiekredslokaler, kontorer, bibliotek, gæsteverelser og atelierer

ys kunstnere i kontakt med de berlinske, man har tænkt på ved bygningens planlægning. Der er gæsteverelser og arbejdsverelser for udenbys gæster.

Byggeprogrammet har således været temmelig kompliceret. Administration, gæstefdeling, møde- og studiekredsluker kræver relativt små lokaler. Udstillingslokaler stiller helt andre krav, som igen er helt forskellige fra teatrets.

Som en konsekvens heraf er akademiet blevet en gruppe meget forskelligartede bygninger. Det havde og nok været en styrke, om de havde været udformet over et fælles formideal. Den tilstræbte hensyntagen til den omgivende bebyggelse og den nærliggende park må iøvrigt påskønnes.

Interiørerne er langt de mest fængslende. Der er arbejdet med enkle og stærke virkninger. Materialebehandlingen er mere rig end sædvanligt i tysk arkitektur. Den er dog på ingen måde påtrængende. Omkring en taghave, en atriumgård med fliser af løvet skifer, ligger de tre store udstillingsrum. De to mindre rum er varme med lodrette ovenlys, afskærmet

med jalousier af ubehandlede fyrrebrædder. Det store udstillingsrum er koldt, udformet med nordvendte shedtagslys. Alle tre rum får noget sidelys fra atriumgården. Gulvene er dækket med træklodser, vendt med endetræet op. Farverne i disse rum er iøvrigt neutrale.

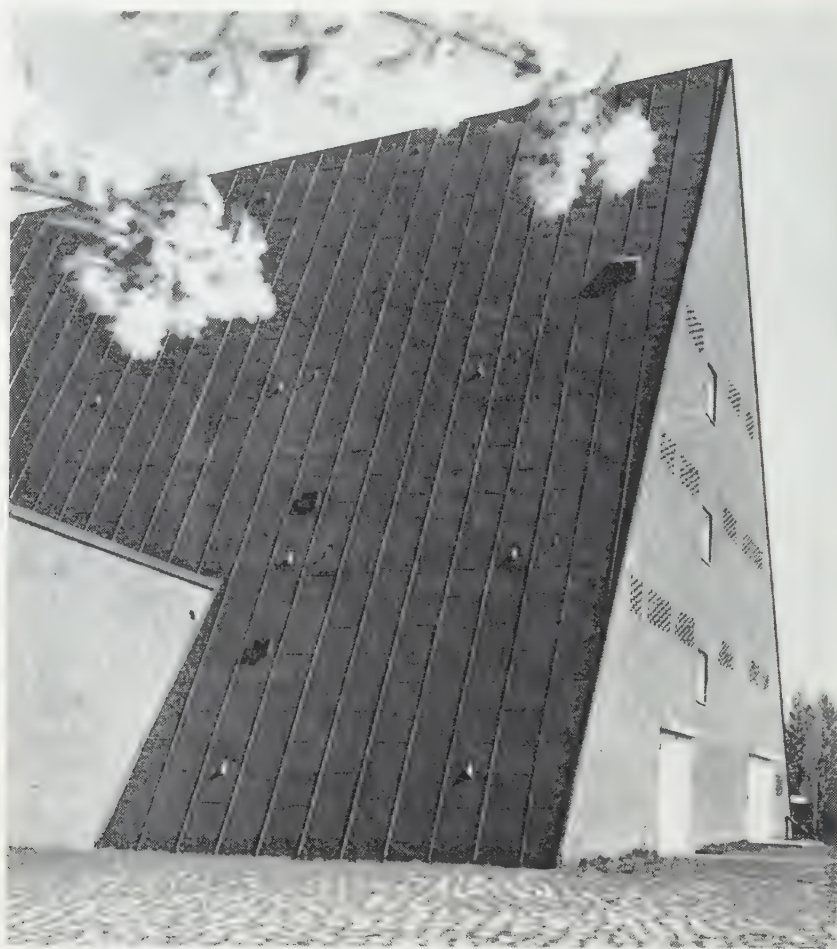
I foyer'en, der er fælles for udstilling og teater, og i klublokalerne, er der anvendt en del farver, men overalt uden overdrivelser.

Det lille teater er udformet med henblik på teatereksperimenter, der ikke kræver for megen scenemekanik. Scenen ligger mellem et lille og et noget større tilskuerrum med mulighed for tre kombinationer. For i alle tre tilfælde at kunne få en acceptabel rumvirkning er den klart definerede form undgået. Den sammensatte form er mere tolerant overfor indgreb.

Werner Düttmann har haft held til at give dette akademi en atmosfære og stemning fjernt fra den „teknologiske“ arkitektur, som navnlig billedkunstnerne afskyer. Og når det som her er gjort uden forlorne effekter, overgiver man sig gerne.

S

Teaterbygningen med sceneindgang set fra syd-vest

Teatret set fra anlæggets hovedindgang. Murene er af beton på begge sider dækket med håndstrøgne klinker. Taget er tækket med kobber.

Udstillingshallen set fra nord.
 Den venstre akademibygning.
 Den store, hvide mur er
 bygget på stedet af beton tilsat
 med Carrara-sten

Den modsatte side af udstillingsbygningen med publikumsindgang

Atriumgården i udstillingsbygningens 1. etage (Skulpturengarten) ved nat. I baggrunden store udstillingshal. Til højre en skulptur af

Herunder: Hovedtrappen til udstillingssalene fra gårdhaven

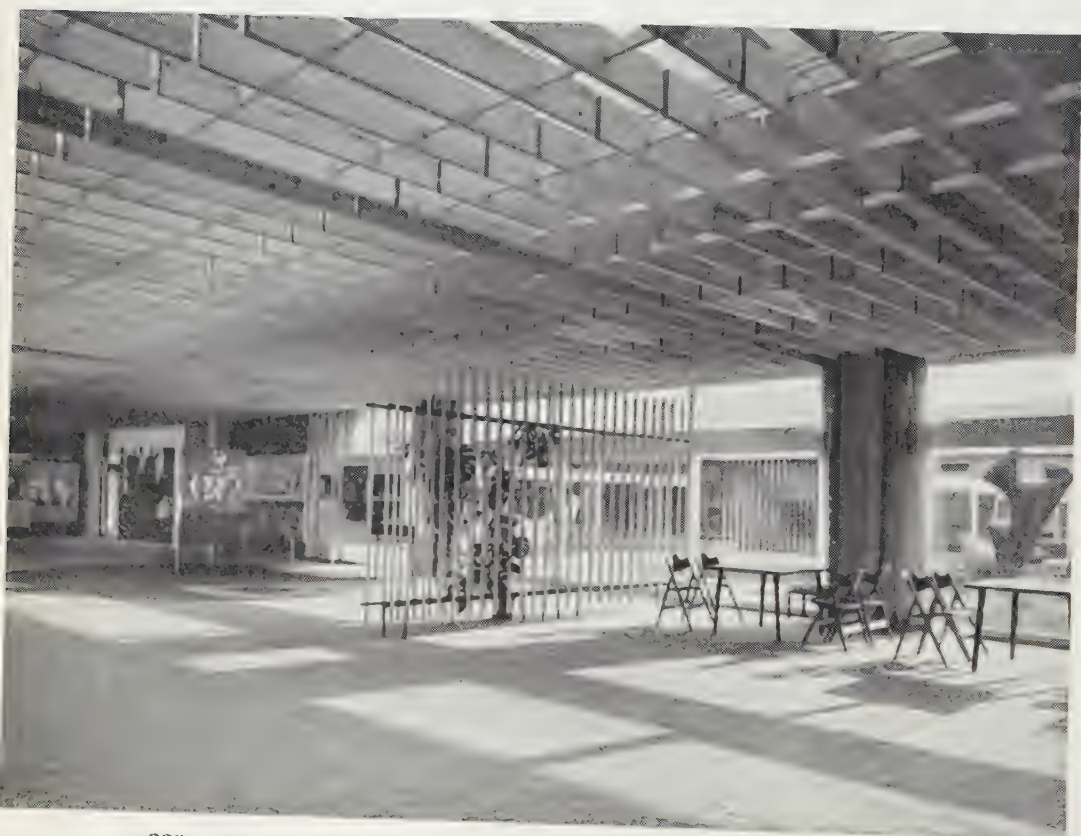

Triumfgården på 1. etage set fra den store udstillingshal, shedhallen

Overst: den lille udstillingshal i østfløj
og til venstre den lille udstillingshal
i vestfløj

På denne side to billeder fra den store udstillingshal – shedhallen. Den synlige betonkonstruktion står budset. Gulvene i alle tre udstillingshaller er belagt med træklodser med endetræet opad

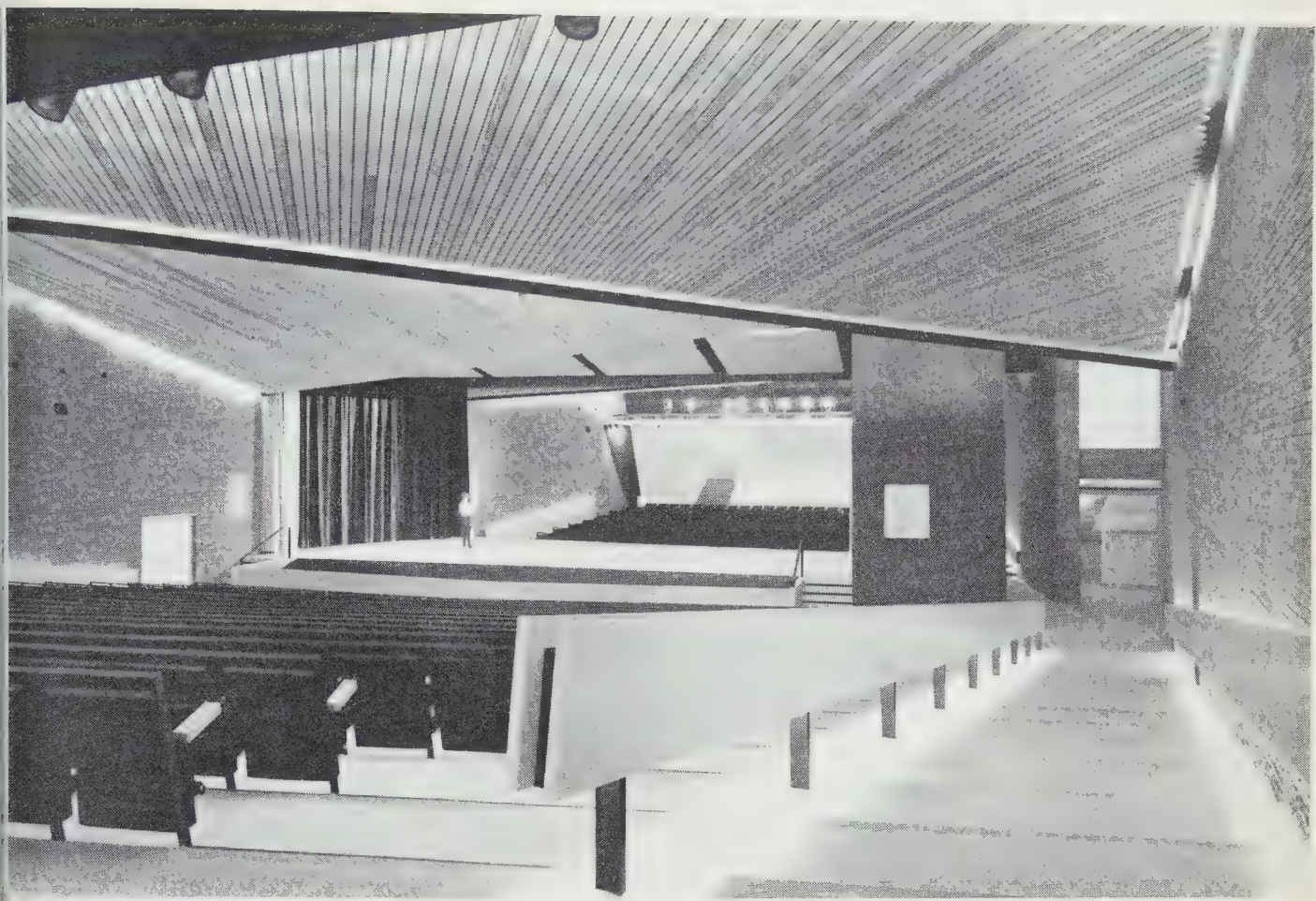

Den kvadratiske bar i foyeren

Foyeren med indgang til teatret. Den skrå væg ind imod teatersalen er en forlængelse af det stejle, kobbertækte tag. Gulvtæppet i foyeren er af perle velour og loftet er af Brasil-fyr. Af møbler er der blandt andet anvendt stole af Charles Eames fra Hermann Miller. Andre steder i bygningen er en hel del stole fra Fritz Hansen; blandt andet forskellige af Arne Jacobsens stole og i mødesalen stole af Ejner Larsen og Bender Madsen

Den store teatersal set fra indgangen fra foyeren. Gennem det åbne scenerum kan man se den lille teatersal

Den store teatersal set fra scenen

Klublokale set mod mødesalen

Werner Düttmann:
Kunstcenter i Berlin

*Mødesalen, der ved hjælp af
skydedøre kan adskilles fra de
to klublokaler i baggrunden*

Henning Larsens 1. premie-projekt til universitetet i Stockholm.
Liggenhedsplan, 1:8000

Universitetet i Stockholm

Resultatet af konkurrencen om et nyt universitet i Stockholm har udløst en interessant diskussion i svenske fagkredse. Den afspejles i det svenske arkitektur- nr. 7. Herfra bringer vi bl. a. uddrag af to svenske dagblades omtale af konkurrencen.

Arkitekt Alf Folmer skriver i Aftonbladet 2/3. 1961 under overskriften, *Det svenske akropolis eller kulturens tak*, bl. a.:

De fyrtyio fem forslag som nu udstilles på Naturhistoriska riksmuseet kan man sige, at endast ett har noget nytt i arkitektur. Det er første priset med høje arkitektoniske kvaliteter, som har en dansk arkitekt til uphovsmand. Även andra danskar de fått pris. Det visar sig, att de ligger långt före sina svenska kolleger. På något sätt har de svenska arkitekterna stannat och betar alla på samma tema, den starkt geometriska utformningen med glas och arkitektur à la amerikanska förebilder som ex. glashuset på Hötorget eller Konstfackskolan. De danska arkitekternas särprägel är deras känsla för den mänskliga skalan. Aldrig ritas de moderna mastodontskolor eller nat. Första prisförslaget har just denna mänskliga skala i kropp och volym, men som anläggning har den monumental karaktär i sin organiska helhet. På det väldiga däck som gömmer några tusen parkerade bilar grupperas låga harmoniska byggnadskroppar av modern japansk karaktär. Det är här vi kan börja att förstå den internationella influens, som kännetecknar förslaget. Det är inte längre danskt. När vi betraktar modellen och i fantasin försöker göra oss små för att vandra omkring på denna skulle vi först upptäcka den dominerande centralbyggnaden. Det

är höghuset med aula, restaurant m. m. med några underliga fasetterade prismalikhande och långt utstående takformationer. Det ser nytt och intressant ut – men vi känner igen motivet. Vi har sett något liknande förr. Det är från förstaprisförslaget om Sidneyoperan – också av en dansk arkitekt. Inget ont i det. Arkitekterna kan ju inte alltid vara nyskapare.

Det andra vi lägger märke till är att hela denna centralkropp ligger som på ett altare. Med stora sneda betongdäck i alla riktningar och långa betongramper får man starka associationer till inkakulturens soltempel. Zikheten i uppbyggnaden är slående. Om detta är medvetet eller omedvetet vet man ej men det är bra gjort.

Det är dessa och liknande saker som visar att den nya arkitekturen söker nya vägar. Med många moderna exempel kan visas att det finns ett starkt intresse för tidigare kulturer. Möjligen kan det bero på att arkitekterna med yttre form vill ge förutsättningar för ett innehåll av en helt annan sort än den vi är vana vid här i västerlandet.

Vi vet att gammal japansk filosofi har ett växande inflytande i västerlandets arkitektur och kulturliv. Att vi har tröttnat på den så ofta stereotypa och innehållslösa standardarkitekturen vet vi också. Arkitekter i hela världen söker desperat efter nya uttrycksmedel. Många försök lyckas. Första prisförslaget till Stockholms universitet är ett lyckat sådant, som har kommit många av de besökande arkitekterna på utställningen att känna sig smått i extas och inspirerade gått därifrån.

Ett är säkert: arkitekter och konstförståsigpåare går och håller tummen för att förslaget verkligen skall bli genomfört utan kompromisser. Denna universitetsanläggning kommer då att bli ensam i sitt slag i världen. Vi skulle kunna visa upp en anläggning med internationellt sett de högsta arkitektoniska kvaliteter som vittnar gott om vårt konst- och kulturliv. Arkitektens mening är att skapa en miljö som i sin tur skall påverka den studerande. Det är underbart att bilarna (en bil på varannan student år 1970) täcks av ett stort betongdäck. Ser man detta symboliskt (bilar är idag symbolen för vår materiella värld) har det materiella fått vika för högre värden. Det enorma betongdäcket blir ett kulturens tak.

I Svenska Dagbladet skriver fil. lic. Goran Lindahl den 17./3. 1961 en lång artikel, der ikke er ukritisk overfor 1. premieprojektet. Men anmelderens positive holdning kommer dog klart til udtryk i følgende betragtning:

Vad som kan sägas på sakens nuvarande ståndpunkt är av mycket allmännare art än någon detaljdiskussion av det segrande förslaget. För det första bör själva grundtanken strykas under och försvaras: endast en konstnärligt övertygande lösning kan komma i fråga för utförande. För det andra saknas varje skäl att låta pristagarens namn försvinna under hänvisning till praktiska och ekonomiska svårigheter. Prisnämnden har härvidlag tvätt sina händer; ansvaret att beräkna kostnaderna och bedöma den tekniska utförbarheten skjuts över till en utredning i byggnadsstyrelsens regi. Därifrån har hittills ingenting avhört. Det är naturligtvis ett förfaringssätt, som öppnar dörren för godtyckliga åtgärder. Sedan åtskilliga år har det varit en allmänt erkänd regel, att en förstapristagare också skall anförtros själva uppdraget, om också efter genomgripande omarbetsning eller ibland nästan total förändring. Även i detta svårbedömbara fall bör principen behålla sin giltighet. Alla invändningar till trots har Henning Larsen demonstrerat en påfallande överlägsenhet över sina konkurrenter. Vad som i övrigt fanns att beskåda i Riksmuseets salar, där tävlingsmaterialet ställdes ut bland jätteödlor och stenprover, var sannerligen inte ägnat att väcka någon hänförelse. Larsens bidrag blev det enda glädjeämnet i en tävling,

som i övrigt måste uppfattas som en stor besvikelse. Må vara att hans lösning har artificiella, onödigt tillspetsade drag, den hävdade sig ändå ypperligt i ett sällskap av monotona paviljonsstäder eller meningslöst gigantiska husklossar.

I svensk „Arkitektur“ indleder redaktöre P. O. Olsson en diskussion om 1. premieforslaget. Han föreslår selv, at Henning Larsens projekt flyttes til Sødermalm som modvægt mod merkantiliseringen af Norrmalm. Sociologisk kan forslaget måske motiveres, men man må håbe, at indtegningen af Henning Larsens projekt i Sødermalms gadeplan er ment som en spøg. Alvorligt ment er derimod Lennart Holms kritik af 1. premieforslaget, som han tydelig nok er skræmt af. Som rationalist foretrækker han en mere teknisk og funktionsbetonet løsning. Mærkeligt nok har han tillige et svermerisk forslag om en lav parkbebyggelse, der bevarer områdets landskabelige værdier. Lennart Holms kritik er mere baseret på hans egen tankekonstruktion end på en indlevelse i 1. premieprojekt. Han skriver bl. a.:

Prisnämnden menar att byggnaden skall ge uttryck inte bara för sin volym- och kommunikationsmässiga funktion och för sin tekniska konstruktion utan också för sitt höga samhälleliga syfte. Därmed skall den också, som andra uttolkare menat, ha en stimulerande inverkan på det akademiska livet inom murarna.

Det är mot dessa värderingar jag vänt mig i en tidningsintervju, inte bara därför att de manar fram bilder av amerikanska bankpalats, sovjetiska kulturhus eller Mendelsohns Einsteinorn. Symbolism av detta slag har alltid varit en fjende till ändamålsenlig och tidsbeständig byggnadskonst, men är de värden som skall symboliseras dessutom konstruktioner utan klar förankring ends i nutiden kan resultatet inte ens bli „tidstypiskt“ – vilket tydligen varit ett mål.

Programmet syftade till en översiktsplan och ett förslag till utbyggnadssätt för en stor läroanstalt i ett modernt samhälle. Det hade tilvaratagit av erfarenheterna från våra stora och växande fackhögskolor, Karolinska, Teknis och Chalmers – och som en huvudpunkt satt föränderlighet och elasticitet. Det betraktade som en tävlingsuppgift att söka ett smidigt, ändamålsenligt redskap för undervisning och forskning, vilkas egen föränderlighet i metoder och hjälpmedel nu är mer uppenbar än någonsin. Dess krav på föränderlighet intill „lättrivbarhet“ hos vissa delar av anläggningen var inte en nedvärdering av den akademiska verksamheten – det var, som jag uppfattat det, en realistisk ödmjukhet inför den stora uppgiften. Programmet var härigenom mer radikalt eller „progressivt“ än något av förslagen, och oändligt mer arkitektoniskt fängslande än den bildnings-symbolism som prisnämnden valt som konstnärligt kriterium. Den av många framförda farhågan att ett försök att tillmötesgå detta radikala program vore anti-arkitektur eller skulle resultera i ett „barackuniversitet“ visar väl bara bristande föreställningsförmåga och misstro mot projektörerna.

Nu kanske det uppfattas som provokation att så ensidigt vända sig mot prisnämndens akademiska signier. De magistrala formuleringarna är kanske bara dåligt skrivsätt – den verkliga bedömningen har kanske skett i skjortärmarna? Det segrande förslagens skulpturala kvaliteter behöver visst inte pumpas upp med förlegad nationalism och akademism. Men dess brister på de punkter som i programmet påpekats som livsbetingelser för en tidsenlig undervisning är allt för uppenbara för att dess förstaplacering skall kunna förklaras med andra än de prisnämndens värderingar, som här diskuterats.

Om något annat av förslagen bättre tillmötesgår de krav jag tolkat som programmets väsentligheter har varit svårt att bedöma. Spontant har jag trott att en relativt utbredd välorganiserad lågbebyggelse ganska väl skulle tillfredsställa både konsument- och producentintressen och dessutom kunna tillvarata värdet hos ett rofyllt parklandskap – avundsvårt som studiemiljö.

Den skulle klara en etappvis utbyggnad och ge fri föränderlighet. Men den skulle sannolikt bli mindre uppfattbar och ha andra arkitektoniska värden än den som kan karaktäriseras som „minanter“. Den skulle bli mindre i ögonfallande för turister, men kanske desto mer intim för lärarna och studenterna.

Kanske är dessa funderingar bortkastade, kanske mindre öv-
ensstämmande med nutida universitetsanda än prisnämnden. Det utgår från en arkitektursyn där ordnandet och formarna av goda bruksting är en tillräcklig eggelse och där varje symbolmanifestation av det egna skapandet eller den samhälleliga uppgiften är kvacksalveri.

Ragnar Uppmann derimod giver i sit indlæg klart udtryk for en arkitektvurdering. Bygningsanlæggets udformning, dets arkitektoniske udtryk, for ham foreningen af de rationelle og irrationelle krav, syntesen som kan nås gennem et kunstnerisk betonet arbejde. Han siger bl. a.:

Sakliga kritiker har skjutit in sig på förslagens uppenbara brister och otillräckligt studerade utbyggbarheten, den klimatiskt svår-
tveksamma takkonstruktionen och framförallt den tvivlaktiga ekonomin. Prisnämnden lämnar över ansvaret för dessa frågor till en föreslagen teknisk-ekonomisk utredning. På resultatet av denna skall man grunda det slutliga ställningstagandet. Om man därvid kommer fram till att förstaprisförslaget inte bör ligga till grund för det fortsatta arbetet rekommenderar nämnden, att man i stället utnyttjar de väsentliga idéerna i de övriga prisbelönade förslagen. Alternativet till förstaprisförslagens stora heltäckningsgrepp skulle alltså vara en kompromiss av tre helt väsentliga skilda förslag.

Här framträder det uppenbart orimliga i den aktuella tävlingskonstruktionen. En idétävling om en uppgift av denna storleksordning och med ett så komplicerat och intrikat program, kräver en sluttävling i vilken ett antal principiellt sett intressanta förslag fullföljs till samma grad av konkretion. Före sluttävlingen har prisnämnden även möjlighet att justera programmet med hänsyn till idétävlingens resultat. Det slutliga valet skulle då kunna ske mellan i möjligaste mån jämförbara förslag och bedömningen mindre grundas på subjektivt intolkade kvaliteter än på reelt redovisade. Utomlands förekommer denna tävlingsform för stora och särskilt betydelsefulla uppgifter, så var t. ex. tävlingen om stadshus i Toronto uppdelad på detta sätt.

Men kritiken har i det aktuella fallet inte enbart riktat in sig på förstaprisförslagens tekniska brister utan också genom att frammana visionen av Moskvauniversitetets skrytkrokan velat misstänkliggöra förslagens essentiella kvaliteter. Förmodligen förskräckt inför ett närmare beläget bildningscenters ohöjda ytlighet skyggar man inför tanken på det arkitektoniska greppet uttryckskraft. Man biktar sin tro på en arkitektur som arbetar med mera anspråkslösa medel. Men anspråkslösheten borgar lika litet som anspråksfullheten för konstnärlig kvalitet. I vår arkitektur har anspråkslösheten snarast blivit en vanlig avlat för underlåtenhetssyndare.

De utbredda låghusförslagen tar en tom yta i anspråk som motsvarar förstaprisförslagens. Härtill kommer parkeringsplatser för i det utbyggda skedet 3 000 bilar. De litterära ekarna tordock ha svårare att fylla sin miljöskapande funktion på verklig hetens parkeringsplatser än på ritningarnas löst tecknade. Farst Centrum rymmer som jämförelse sammanlagt 2 000 bilar. De miljövärden en intim låghusbebyggelse har, förutsätter väl att bilarna helt utesluts från området eller förvaras i perifert placerade parkeringshus. Är detta funktionellt acceptabelt eller ekonomiskt mer försvarligt än förstaprisförslagens betongdäck?

För mig ligger dock den största tveksamheten mot de utbredda låghusförslagen i deras överskådlighet. Det syns som om uppgiftens storlek krävde artikulering i plan och volymer för att helheten överhuvudtaget skall bli fattbar. En variation i bygg-

dsmassorna kan ju motiveras av andre skäl än den arkitek-
niska självhävdelsens.

Prisnämnden har med sitt val av förstapristagare klart redovisat
sin uppfattning, att den gestaltande förmågan är den väsent-
ligaste hos den som skall bli ansvarig arkitekt för Stockholms
högskola universitet. Vid sin sida kan han ha en ytterst sakkunnig
byggnadskommitté parat att biträda i den analytiska delen av
arbetet. Arkitektonisk helhetssyn har han själv. I det bottenläge
som miljögestaltning för närvarande befinner sig är denna pris-
nämndens värdering inte bara generös utan även nödvändig.

Noter

Arkitekten som verdensplanlægger

Under UIA kongressen i London inviterede Architectural Design
Buckminster Fuller til at udtale sig om arkitektens rolle i den
nuværende verdenssituation. På grundlag af interview'et har
Architectural Design's redaktion udarbejdet et slags manifest,
der offentliggøres i deres augustnummer. Det er tidsskriftets håb,
at erklæringen må blive læst af alle arkitekturskoler i hele ver-
den og få indflydelse på tilrettelægnings af deres undervisning.
I det følgende refereres Buckminster Fullers udtalelse. De,
der ønsker at vide mere herom, kan skrive direkte til *Architec-
tural Design, Editorial Office, 26 Bloomsbury Way, London W. C. 1.*
Buckminster Fuller foreslår, at arkitektskoler over hele verden
for de næste 10 år på problemet, hvorledes man kan få ver-
dens ressourcer til at tjene menneskeheden 100 procent gennem
en indsigtfuld projektering (competent design).

I den nuværende undervisning er fremgangsmåden den, at
de de studerende starte med små overskuelige opgaver, f. eks.
planlægningen af en lille provinsby og projektering af de her
tilhørende bygninger, hvorefter man i de følgende år udvider
opgavens omfang. Man sigter imod, at den studerende ved
studiets afslutning er i stand til at planlægge store helheder,
f. eks. en storby på Londons eller New Yorks størrelse. Det er
også de færreste, der når så langt, og ingen når til at interessere
sig for regionale helheder for slet ikke at tale om problemer i
verdens målestok.

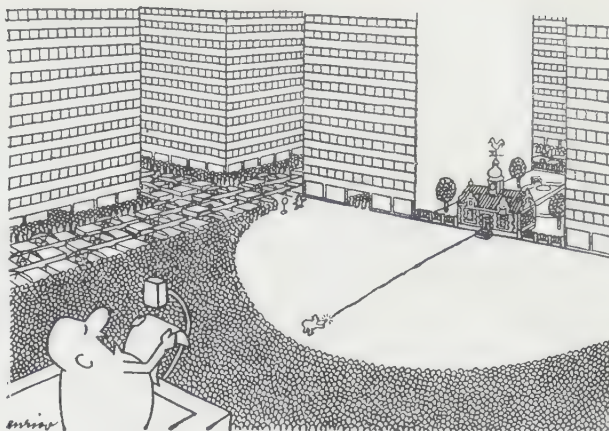
Buckminster Fullers idé er, at allerede første års studerende
skal have anledning til at beskæftige sig med verdensplanlæg-
ning. Selvom det selvfølgelig må blive amatørermæssigt og rejse
kritik fra politisk, økonomisk og erhvervsmæssig side, så vil de
studerende langt hurtigere blive i stand til at beskæftige sig
kritisk med disse problemer.

Fuller påpeger, at politikernes indstilling til disse problemer
til tid vil dele verden i to dele, hvor den ene skal planlægges for
den anden. Det er hans indtryk efter UIA kongressen, at arkitek-
terne i langt højere grad er i stand til at tænke på tværs af poli-
tiske skel og udfra en rationel indstilling til problemerne finde
vejen til de helhedsbetragtninger, der vil gøre det muligt at
udnytte verdens ressourcer 100 procent i menneskehedens og
verdens tjeneste.

Det er sandsynligt, at hvis de arkitektstuderende og iøvrigt
studerende på andre tekniske områder, kemiske, fysiske, matema-
tiske, økonomiske og teknologiske, søger at trænge gennem
problemerne udfra den mest avancerede videnskabelige indstil-
ling, så vil de kunne forenkle de store tomme ord til fysiske
færdigheder.

Engelske kurser i september på KHT, Stockholm

Kungliga Tekniska Högskolans Institution för stadsbyggnad
beder os meddele, at der i år ikke afholdes byplankurser i sep-
tember, da institutionen er optaget det meste af måneden af et
internationalt seminar. Der vil muligvis blive afholdt kurser
senere i efteråret.

Hermed bortsprænger vi den sidste skamplet på vor kultur.

(Tegneren Erik Ortvad i dagbladet Aktuelt's Weekend 21./7.-61.)

Konkurrencen om byplan i Reykjavik

Konkurrencen om byplan for et område i Reykjavik er afsluttet.
Et norsk projekt fik tildelt 1. præmie, et dansk fik 2. præmie og
et svensk fik 3. præmie. Det norske 1. præmieprojekt var udar-
bejdet af arkitekt Lyder Braathen. Det danske 2. præmieprojekt
var udarbejdet af arkitekterne Ib Andersen og Knud Håstrup og
de to arkitektstuderende Elith Juul Møller og Scherning Dybbro.
Endvidere blev der indkøbt et projekt udarbejdet af Knudsgaard
og arkitektstuderende Ole Sørensen.

Byggeudstillingen i London

Den store engelske byggeudstilling afholdes i Olympia, London
i tiden 15.-29. november. Udstillingen, som ganske enkelt hedder
The Building Exhibition, siges at være verdens største af sin
art. Den har været afholdt hvert andet år siden 1895, bortset
fra krigsårene. Da man er meget interesseret i at få besøg af
fagfolk fra andre lande, gør arrangørerne meget for at vejlede
og hjælpe besøgende. Nærmere oplysninger kan fås hos: *The
Building Exhibition Offices, 11 Manchester Square, London W1, Great
Britain.*

Utroligt

Dagbladet *Aktuelt* bragte tirsdag den 18. juli en artikel af en
engelsk journalist ved navn Alan Moray Williams. Artiklen be-
handlede, hvad forfatteren kaldte en ny vikingeinvasion i Stor-
britannien – denne gang en kulturel, nemlig invasionen af ska-
dinavisk kunsthåndværk. Artiklen bar præg af at være skrevet
for engelske læsere. Den indeholdt forskellige høflighedsfraser,
men sluttede med en amnestuehistorie, som alvorligt bringer
forfatterens troværdighed i fare. Vi citerer: *En af mine venner i
København købte til sin kone en af disse berømte æggeskalsstole, formgivet
af den danske arkitekt Arne Jacobsen. Hverken hun eller han kunne venne
sig til dens facon, og det endte med, at de benyttede den som babybadekar.*
(Red. og vor læser i kor: Er det muligt!)

Plastic-Messe i Forum, København

International Plastic-Messe i Forum i København fra 22. sep-
tember til 1. oktober bliver en begivenhed langt ud over det
sædvanlige. Det ses af den enorme internationale interesse, som
allerede i mere end et år har manifesteret sig omkring messen.
Der er tale om en begivenhed såvel for fagfolk som for menig-
mand, for villaejeren, bilisten, husmoderen, for den praktiske
og fingernemme og for den, som blot færdes i hverdagen, hvor
plastic langt mere end almindeligt antaget har erobret anvendel-
ser og markeder der, hvor tidligere træ, metal og glas var ene-
rådende.

Der bliver et væld af helt epokegørende nyheder, men som ofte før har industrien, som møder med nyheder, valgt at vente med afsløringen til selve messen er åbnet. Derfor ved end ikke messeledelsen endnu meget om omfanget af de helt nye ting – i hvert fald er der endnu dyb hemmelighedsfuldhed derom.

Man ved imidlertid, at der bl. a. vil komme en nyhed, som synes at ville få stor betydning for byggeriet. Det er et kæmpeplastic-telt, som bliver pustet op ved hjælp af to motorer. Der er ingen bærende konstruktioner, hverken af træ eller metal. Teltet holdes udelukkende oppe af luften, der blæses ind. Det er beregnet til byggeriet, som får dagslys gennem de klare plastic-vægge i teltet, og som året rundt kan bygge i passende temperatur og i tørvejr.

Byggeomkostningsindeks april 1961

(1955 gnsst. = 100)	1955	1956	1957	1958	1959	1960	1961
Januar.....	98	102	106	107	106	110	113
April.....	100	103	107	108	108	111	118
Juli.....	100	104	107	107	108	112	
Oktober.....	101	106	108	107	108	113	
Gnsst. årsindeks..	100	104	107	107	108	112	
Heraf { Materialer	100	104	107	105	104	109	
	Arbejdsløn	100	105	108	109	114	118

Boligbyggeriet maj 1961

Hovedstadsområdet samt 18 provinsbyer og disses forstæder	Antal lejligheder			
	April 1960	Maj 1960	April 1961	Maj 1961
Byggetilladelse givet i løbet af måneden.....	969	624	1 264	1 592
Byggetilladelse ved måne- dens slutning.....	5 209	4 645	3 771	4 150
Påbegyndt i løbet af måne- den.....	1 310	1 169	1 212	1 186
Fuldført i løbet af måneden	1 430	1 176	1 019	975
Under udførelse ved måne- dens slutning.....	21 183	21 175	23 283	24 463
Beregnete tal for hele landet, excl. egentlige landkomm.				
Under udførelse ved måne- dens slutning.....	26 400	26 700	31 000	31 200

Indlæg

Fra køkkenarkitekt Ulla Tafdrup har vi modtaget et indlæg i anledning af artiklen „A5 og den vildførte ungdom“ i Arkitekten nr. 16.

A5 - B5 - hvad og hvem er bedst?

Kære Skriver.

Jeg er jo en stor beundrer af Deres indsats for *Arkitekten*, ikke mindst på grund af Deres som regel gode artikler. Og derfor er det også jeg farer i blækhuset, for „den man elsker tugter man“.

Har Deres slutbemærkning om A5 i nr. 16 ikke en kedelig bismag af hovmod?

Jeg anser det for et plus, dersom A5 ville blive medredigeret og læst også af bygmesterskolens elever. Om bladet skal hedde A5 eller andet, skal vel ikke være afgørende, det afgørende må vel være bladets inspiration.

Den er nemlig påkrævet i de kredse, så meget mere, som de elever vel næppe holder *Arkitekten*. Iøvrigt bliver nogle af byg-

mesterskolens elever senere akademielever, så vi skal vist hellere bort fra A5's startskud i 1942: „Vort hovedformål er forbedring af uddannelsens vilkår“, med understregning af vort. For det må vel være generelt.

Jeg er bange for, at bygmesterskolens elevantal (og dimitterede) vil give arkitektstanden en betydelig slagside i fremtiden. Især hvis man på Charlottenborg vil fastholde den p. t. fremherskende mening: „Vi vil ikke have et arkitektproletariat“, vil kun have 40 af de 140, der årligt søger ind i forskolen.

Se, der kunne jo siges en hel masse om ordet „proletariat“. Men jeg må vist holde mig til emnet, og kort og godt sige:

Proletariat i betydningen fattigdom, er et forældet begreb i den del af verden, hvor der finder uddannelse sted, på grund af de lønninger og de subsidier alle i dag oppebærer og som skaber et kæmpebehov for arkitekter til at projektere boliger, uddannelsessteder, erhvervs- og forlystelseslokaler for det „proletariat“, der er ved at forsvinde. Da selve arkitektuddannelsen resulterer i et erhverv, hvor lande – eller klodegrænser ikke er nogen større hindring for den nogenlunde velbegavede og tilpasningsfærdige, ser jeg ikke nogen grund til pessimistiske betragtninger. Tværtimod kan arkitekter vel være mere optimistiske end nogensinde, vel at mærke, hvis de kender deres besøgelsestid, og ikke lader sig rende over ende som stand – aff. eks. ingeniørstanden!

Jeg anser det for katastrofalt, hvis den akademiske arkitektstand skal indskrænkes til et lille æstetisk tænkende „herrefolk“.

Denne tingenes tilstand – (for ikke at sige stilstand) ved jeg vel også skyldes manglende lokaler og lærerkræfter. Dette kan sikkert medføre, at bygmesterskolerne vil komme først med nye udvidelser, ja at endog arkitektfirmaer (for sådan kan man efterhånden kalde visse tegnestuer) i lighed med, hvad Birch & Krogboe griber til for at få tilstrækkelig arbejdskraft selv begynder at uddanne medhjælpere og forsøger at få disse „læretid“ betragtet som en del af den samlede uddannelse.

Og netop derfor skriver (tænk bare på eksemplet undertegnet) der kunne have lavet mange fæle ting, om jeg ikke var vokset op i noget af den ånd, der skal til, for at man ikke – uden ordentlig uddannelse – helt taber ballancen, rent æstetisk, når der er noget at rive i) ja netop derfor vil det være usigeligt vigtigt, at disse mange uakademiske elever, har mulighed for at deltage i et snuse til noget af det, A5 har indeholdt, og ifølge citat, og lover at overholde i fremtiden.

Hvis et samarbejde over en bredere front i fremtiden ikke vil sænke standarden, hvad man vel ikke forud behøver at antage, er det mere positivt, at alle byggestuderende samles om bladet end kun den lille Charlottenborgkreds.

Vi kan nemlig meget let komme ud for en anden form for „arkitektproletariat“, nemlig arkitekter med proletariserede begreber om byggeri.

Ulla Tafdrup

Kære Ulla Tafdrup.

Slutbemærkningen i min omtale af A5's skæbne sigter først og fremmest mod det formelle. Ifølge A5's statutter kan redaktionen kun bestå af studerende ved kunstakademiets bygnings-skole eller af førsteårskandidater. Hvis der skal andre studerende i redaktionen, må det være rimeligt, at det er de arkitektstuderende og ikke Dyva & Jeppesen, der træffer denne beslutning. De arkitektstuderende agter iøvrigt ikke at lade sig koste med. I givet fald vil sagen få en retslig afgørelse.

Min slutbemærkning var selvfølgelig ikke udtryk for ringeagt for de studerende ved de tekniske skoler. Nogle af vore fineste arkitekter har som bekendt fået deres første uddannelse på bygmesterskolerne.

Deres bekymringer med hensyn til standens fremtid deler jeg ikke – men der er endda grunde nok for en generaldebat om arkitekturuddannelsen. Og den skal nok komme.

Skriver

- byg feriehuset til helårsbrug

Bugnende marker, sol og sommer – det er blot nogle af de tanker, der dukker op, når talen falder på feriehus. I dag kunne det ligeså godt være sne, skiture og ild i pejsen, for feriehusene herhjemme bygges ikke mere til de enkelte uger af året, hvor ferien er en selvfølge for alle. I dag skal feriehuset kunne bruges til week-ends og ferier i enhver af årets tolv måneder. Derfor skal huset også opfylde andre og større krav – og det allerbedste er da, at bygge det af sten. Det solide, grundmurede stenhuse kan sagtens forbindes med feriehuset, når materialet vælges rigtigt. Gasbeton er en mulighed, som oftere og oftere foretrækkes. Materialet er isolerende, kræver et minimum af vedligeholdelse, er nemt at placere på grunden uden strenge brandhensyn og sidst men ikke mindst – Gasbeton spiller op til naturen på en meget charmerende måde.

byg med **GASBETON**

A/S DANSK GASBETON, CODANHUS, GL. KONGEVEJ 60, KØBENHAVN V., TELEFON C. 9575

NYHED

FORBO-PLADEN

Slagfast og selvslukkende

FORBO-pladen, der fremstilles i stiv PVC, er et gennemprøvet kvalitetsprodukt med egenskaber, der stiller den helt i særklasse. Materialet er lystæt eller transparent, fås i plan og en række profiler i mange smukke pastelfarver. Ideel til f. eks.: Tag- og ovenlys, brøstninger og terrassetag, montror og udstillinger, garager, cykel-skure, dekorativ facadebeklædning og skillevægge.

Scadania USA

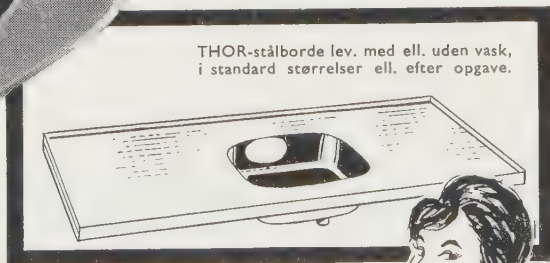
SEEBLADSGADE 8 . ODENSE . TELEFON (09) 122500

DEN
ORIGINALE

THOR STAAL- VASK

— i uforgængelig stål-kvalitet. Den smukkeste og mest hensigtsmæssige vask. Spejl Dem selv i den højglanspolerede overflade. Det praktiske overløb sikrer afløbet 100 %.

THOR-stålbørde lev. med ell. uden vask, i standard størrelser ell. efter opgave.

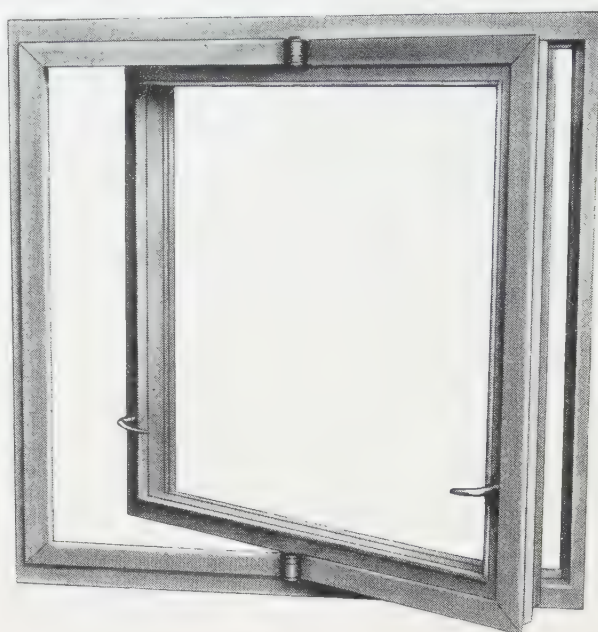

Flere og flere arkitekter foreskriver nu THOR-stålvask og -børde.

G. A. L. THORSENS FABRIKER A/S
Lystrup Station . Telefon Århus 9 22 11 . Lokal 60
København: Telefon Palæ 1402

PH-DREJEVINDUER

Grundlagt 1877

For skole- og boligbyggeri

Firmaet er gerne til tjeneste med nærmere oplysninger om beslag og vindue. Brochure og arbejdstegninger tilsendes på forlangende.

AKTIESELSKABET

PEDER NIELSEN

PEDERSHAAB . BRØNDERSLEV
TELF. *9

Sonesson
A/s WILH. SONESSON & CO.

NØRRE FARIMAGSGADE 13 . KBHVN K . C. 8363

Alle artikler til sanitets- og centralvarmeanlæg

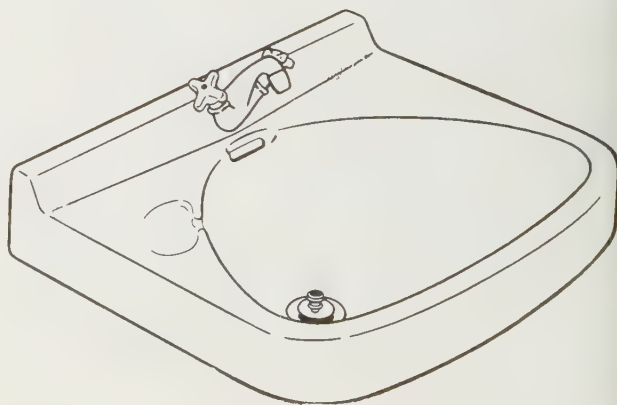
Hovedforhandler for

**TRITON-BELCO sanitetsarmatur
med patent. NEO-REX overdel.**

Kan ikke ødelægges ved for hård tilspænding - der er indbygget sikring.

— og *Oscar*

DEN FULDKOMNE HÅNDVASK

BETONSTØV ØDELÆGGER MASKINER OG PRODUKTER DET ER DYRERE END DE TROR...

På Nordens mest moderne tæppefabrik WILTAX i Ballerup er betongulvet behandlet med ALIFA DB plasticlak. Her, som i tusind andre store virksomheder, beskytter man maskiner og færdigvarer mod nedbrydende betonstøv med ALIFA DB. Nu er luften ren, gulvet æstetisk at se på, og slidstærkt at færdes på.

YFANCO

SUNDKROGSGADE . KBHVN. Ø . TLF. *29 03 63

De bør
overveje også
at anvende

ALIFA DB

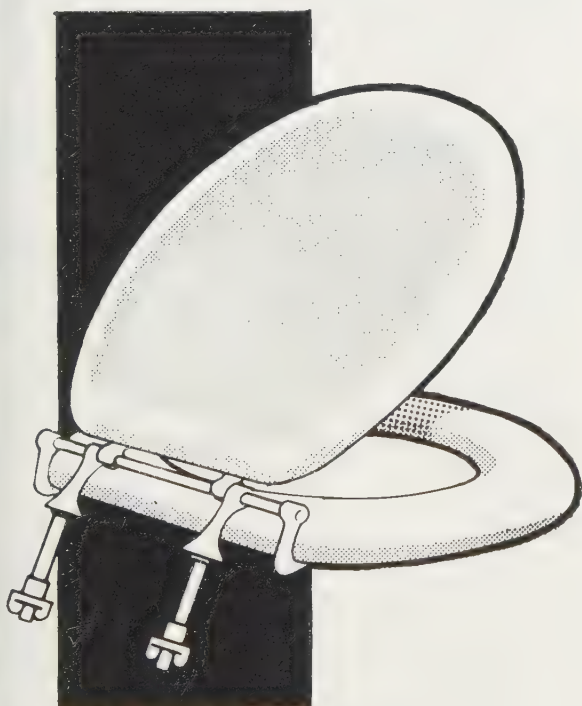
En æstetisk
imprægnering
med slidstyrke

Fastholder betonkornene i et varigt
solidt greb...

Et fedtfrit gulv kræver kun støvsug-
ning eller afvaskning før behandlingen

Holdbarhed op til flere år — billig
vedligeholdelse...

Modstår vand, alkalier, olie, fedt, ben-
zin, terpentin, blæk og svage syrer...

HVID ROSA . BLÅ . GRØN GUL . SORT . GRÅ . RØD

KAN KLOSETSÆDET i farver UDEN MERPRIS

- Fremstillet af træfiber
- Polyesterovertræk
- Højglanspoleret overflade
- Nylonbeslag
- Nem montering

BP 4898
FOR KOMBINATIONSKLOSETTER

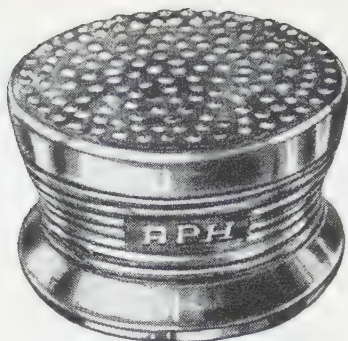
BP 4840
FOR KLOETSKÅLE

Kr. 55,-

Bang & Jørgensen A/S

KØBENHAVN SV

ÅRHUS

A. P. H. BETONGLAS

DANSK FABRIKAT
fremstillet af
Holmegaards Glasværk

15×15×6,5 cm
15×15×6 cm
runde 10×6 cm

GLASBYGNINGS STEN

ENGELSK OG TYSK FABRIKAT

20×20 ×9,5 cm
20×20 ×8,5 cm
25×12,5×8 cm

A. P. HJORTSØ

Civilingeniør

Gothersgade 158, København K, Central *11392

Udseendet i bygninger

Det må naturligvis interessere de skabende teknikere og kunstnere, hvilke muligheder der er til stede overfladebehandlinger, og det er nødvendigt at sætte sig grundigt ind heri og erindre, at der er grænser for farvevalg og lysbestandighed.

Stor varmeudvidelseskoefficient

For de materialer, der finder anvendelse i bygninger, gælder følgende tal:

Jern	0,000012	
Kobber	0,000017	cm
Aluminium	0,000024	cm × ° C
Zink	0,000030	

Det betyder, at ved en temperaturforskel på 100° kan et 10 m langt alu-bånd eller et profil teoretisk ændre sig 24 mm.

Kontakt med andre metaller

Når to forskellige metaller i fugtigt miljø bringes i kontakt med hinanden, opstår der en elektrisk strøm mellem de to metaller og det elektronegative metal bliver angrebet. Aluminium er elektronegativt over for de fleste metaller med undtagelse af magnesium, zink og cadmium.

Aluminium kan derfor indgå i konstruktioner med zink og cadmium (varmforzinket eller cadmiumbehandlet jern), hvorimod man må undgå direkte kontakt med blandt andet blankt jern, kobber, messing, bronze, tin, bly etc. Kan en direkte kontakt imidlertid ikke undgås, må der skabes isolation mellem metallerne med bitumenpap eller gennem en stryging med oliefarve, aluminiumsbronze o. lign. og blyoxyd må helt undgås.

Kontakt med ikke magnetisk rustfrit stål kan gaa an. Til skruer og beslag anvendes chromnikkelstål.

Kontakt med beton, cement, gips m. m.

Frisk beton, mørtel, cement, kalk og fugtigt støv fra disse materialer er alkalisk og angriber aluminium, så det får uskønne pletter, og korrosion kan forekomme. Derfor må direkte kontakt undgås og isolation fremskaffes gennem bitumen. Heldigt virker en hinde af farveløs lak til beskyttelse. Gips angriber ikke aluminium under normale forhold.

Man skal særlig være opmærksom på magnesiumoxydchlorid sammen med savspåner i træbeton, da aluminium er yderst følsom overfor disse ting.

Kontakt med træ

De fleste træsorter over i tør tilstand ingen indflydelse på aluminium, men ege- og kastanietræ er det bedst at give en stryging, hvor der er kontaktflader med aluminium.

Facader

Man bygger i dag let for at spare vægt og materialer, og dette har ført til en husbeklædning der består af aluminium og glas.

Det må erindres, at faren for kondensdannelser ved metalfacader, der er uigennemtrængelige for damp, er større, end hvor man har et porøst stenmateriale.

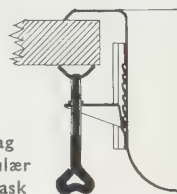
RUSTFRI STÅLVASKE

JUVÉL vaske er fremstillet af uforgængeligt, umagnetisk 18/8 krom-nikkel stål, modstandsdygtigt over for syrer og alkalier, der forekommer i køkkener og mange laboratorier. Denne kvalitet taber ikke sin glans, men holder sig blank ved almindelig rengøring.

JUVÉL er lidt dyrere end konkurrencevaske af det billigere magnetiske kromstål og må ikke forveksles med disse.

JUVÉL vaske fås i mange modeller, rektangulære og ovale som enkeltvaske eller dobbeltvaske. Fås med **prop** eller **sektorlås** – men kun JUVÉL har sektorlås.

Fås overalt – forlang prospekt.

Spændebeslag
til rektangulær
JUVÉL stålvaske

A/S FREDERIKSBERG METALVAREFABRIK . A/S C. M. HESS FABRIKKER

Mariendalsvej 50 - København F - C. 2326

Vejle - Telefon 1268

REGN MED

TAG alle PLASTMO-fordelene med

- kan ikke tæres
- ingen vedligeholdelse - skal aldrig males
- ekstra stor træk- og slagstyrke (også ved lav temperatur)
- føres i grå og lys creme
- harmonerer med enhver bygningsform
- rendejern beskyttet af spec. vulst (patentanm.)
- passer også til bestående rendejern
- forhandles af rørgrossister

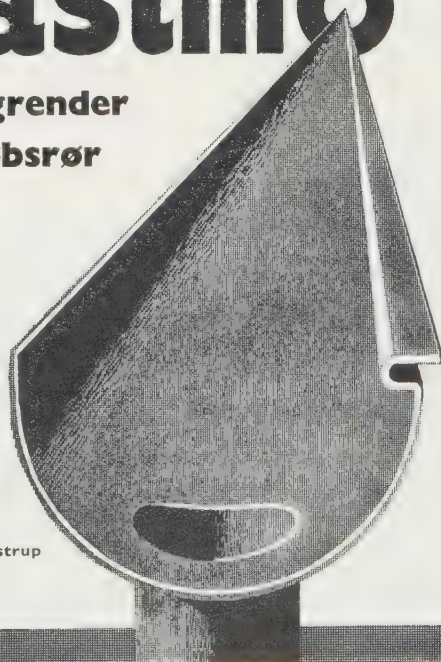
Plastmo

**plastictagrender
og -nedløbsrør**

Patentanmeldt vulst

- ingen »fjedrek«
over kanten, der-
for ingen tæring
af rendejern

Yderligere oplysninger hos Deres rørgrossist-
blikkenslager eller hos:

A/s Plastmontage

Knarreborgvej 11 - Kastrup
Tlf. (01) 50 67 41

Sikkerhedsstillelse

for entrepriser og leverancer

Dansk Kautionsforsikring- Aktieselskab

Gl. Torv 14 Telefon 6143 København

VIKTORIA VIPPE-VINDUER

REPRÆSENTATION OG FABRIKATION FOR JYLLAND

Marcus Pedersen & Sønner

SNEDKERMESTRE

ETABL. 1907

TELF. AALBORG (081) 3 40 66 •

Se **HFB** side 390

Mal hele året med sikkerhed for et godt og holdbart resultat med

MuReX-Facademaling

MuReX giver ingen skjolddannelse, ingen gulning, er nem at arbejde med og har stor dækkeevne.

Vi er til Deres disposition med yderligere vejledning og råd.

Sandviks Farve- Lak- & Limfabriker

Ellekær 8 – Herlev

Telf. 94 17 37

Derfor må der mellem facadernes yderste lag og indenfor liggende isolering være udluftningsmuligheder. Man kan også vælge den udvej at skabe snæver forbindelse mellem metal- eller glassdækket isolationsmaterialet. Man kan gøre det ved at lufte sandwichelementet på alle sider ligesom en konservedåse, så der ikke kan trænge vanddamp ind.

De steder, hvor metal og glas støder sammen, bliver oftest tættnede med kit. Almindelig kit på linoliebaseret kan ikke anbefales, men man må bruge tokomponentforsegling på thiokolbasis, i hvert fald på steder, der udsættes for vejrliget.

Det turde være indlysende, at da varmeudvidelseskoefficienten, $0,000024 \text{ cm/cm}^\circ\text{C}$, er dobbelt så stor, som ved jern, må man passe ekstra på dilationsmulighederne.

Vinduer

Aluminium er særligt egnet til vinduer, fordi det tillader meget smalle profiler og yder tæthed, og den store bearbejdelse egner sig til gode løsninger, men der er grund til at påpege, at man skal være påpasselig, hvor der er tale om kombinationen træ og aluminium, fordi svind i træ og den store varmeudvidelseskoefficient næsten nødvendiggør, at metallet ikke skrues sammen med træet i fast forbindelse, selv sagt må aluminium ikke klæbes på træ.

Aluminiumstage

Man brugte – allerede før århundredskiftet – aluminiumstage og de opfylder deres mission den dag i dag. Desværre opstår der også fejl, når man henlægger aluminiumstage, men det er ikke materialets skyld, da fejlene stammer fra forkert teknik. Man må altid påse, at et metallisk tag skal have gode udluftningsmuligheder på undersiden – og det er altid i disse stede, når man bruger bølgeplader. Dobbeltfalskede af glatte baner skal udlægges på vel udluftet træforskalling med mellemlag af bitumenpap. Man må aldrig henlægge et aluminiumstag direkte på beton.

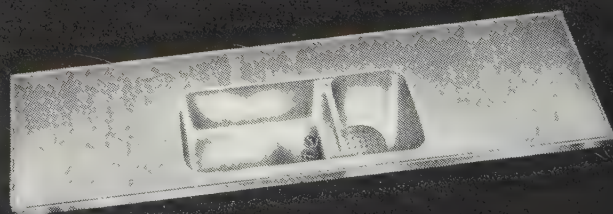
Der er næppe nogen anden industri, der har stilling til et så omfattende erfaringsmateriale til rådighed som aluminiumindustrien og derfor vil det også være muligt for bygningsteknikerne at undgå de faldgruber, som det temmeligt unge materiale byder på.

BC-T

STÅLBORDET

Det rigtige køkkenbord
– hygiejnisk og holdbart

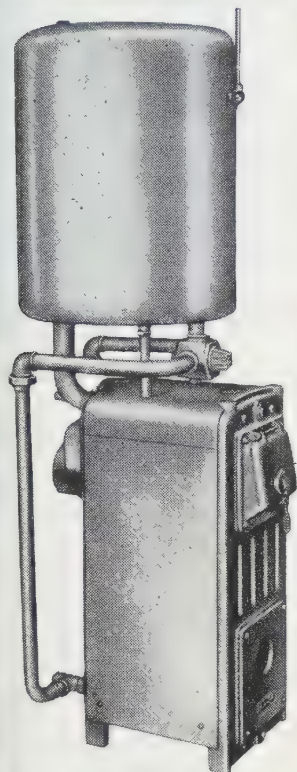
AKTS. RUSTFRI STAALMONTAGE

Sandtoften 10 Gentofte Tlf. 877611

TASSO KEDEL-UNIT

- det ideelle eet-plans anlæg...

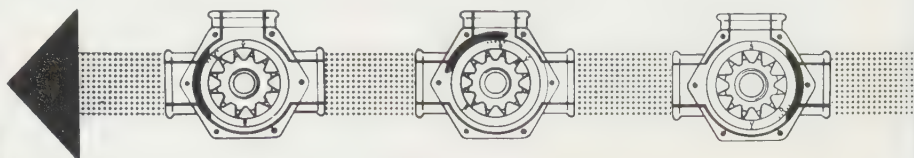
STÆRKT FORENKLET KONSTRUKTION

1 Tager kun den halve plads. Den kombinerede 120 l varmtvands- og 12 l ekspansionsbeholder er monteret lodretstående på toppen af kedlen — fylder ikke meget i fyrrummet.

2 Kan monteres på den halve tid! Leveres i 2 dele — kedel og kombineret varmtvands- og ekspansionsbeholder med tilhørende rør — lige til at sætte sammen.

3 Forsynet med TASSO shuntventil, der giver anlægget en særlig høj varmtvandskapacitet. Store mængder brugsvand kan tappes uden væsentlig temperaturfald.

TASSO SHUNTVENTIL — hele anlæggets kerne — har tre indstillinger og hul aksel for evt. montering af olielstyrmostat — sørger for effektiv kontrol af fremløbstemperaturen.

Vinter = V.

Hele anlægget er åbent for cirkulation, og fremløbstemperatur og brugsvandstemperatur er ens.

Overgangstid = O.

Kedelvandet opblandes efter at have passeret varmtvandsbeholderen. Brugsvandstemperatur 15-20° højere end fremløbstemperatur.

Sommer = S.

Hele radiatorsystemet spærret. Kedelvandet returnerer på selv-cirkulation efter at have passeret varmtvandsbeholderen.

Enhver TASSO KEDEL type A2 og B3 fra 1,3 — 4,9 m² kan leveres som KEDEL-UNIT. Rekvirer yderligere oplysninger — herunder officiel prøverapport fra Danmarks tekniske Højskole.

TASSO KEDEL-UNIT leveres gennem grossister og installatører i centralvarmebranchen.

TASSO ODENSE

KEDEL- OG RADIATORFABRIKEN, HJALLESE TLF. (09) 13 29 11

SALGSKONTOR I KØBENHAVN: BYGGECENTRUM TLF. C. 3379

OGSÅ VED BROBYGNING
ANVENDES MED STOR FORDEL
KRØLL BYGGEKRANER

D-25 KLATREKRAN
MONTERET PÅ PONTONER

F. B. KRØLL A/s

(Slavdevej) 143, Bth.

tel. 94 63 11

Jylland: Viborgvej - Mundelstrup

tel. (0619 0111) 116

Tlf. MI. *4222

»Silkeborg« Patentvinduer og -Døre

Firma FR. MADSEN
Indehaver THORVALD MADSEN

Tømrermester og entreprenør
Maskinsnedkeri

* Udstiller på Akademisk Arkitektforenings permanente udstilling i København

Telefon 298 og 868, Silkeborg

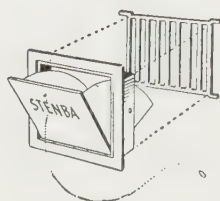
KUNSTMARMOR STUK

Peter Ove Christensens's Eftf.
v/ Nordahl Petersen

Stukkatur & Kunststensfabrik

Glentevej 69 - Kbhvn. NV
TA. 230 - TA. 6333

Se **HFB** side 433

Friskluftventilen Stenba

fremstilles i 2 størrelser og benyttes såvel til bolig- som industri- og landbrugsbyggeri. Ventilationsåbning $13\frac{1}{2} \times 13\frac{1}{2}$ cm samt $13\frac{1}{2} \times 36$ cm til brug for industri- og landbrugsbyggeri.

Anvendes af:

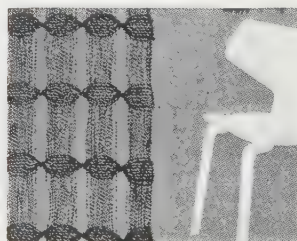
Den kgl. Grønlandske Handel * Arbejdernes Andels-Boligforening * Københavns almindelige Boligselskab * Dansk almennyttigt Boligselskab * Socialt Boligbyggeri * Fagforeningernes Boligforening m. fl.

Maglekilde Maskinfabrik & Jernstøberi
Roskilde * Telefon 41

Meddelelser fra
**DANSKE
ARKITEKTERS
LANDSFORBUND**
Bredgade 66, København K
Telefon *Minerva 1290

Adresseforandringer

Christensen, Åge, *bolig* fra Strandelhjørn pr. Over Jerstal til Frejasvej 2, Haderslev.
Jensen, Hans Carl, *tegnestue* fra Torvegade 208, Esbjerg til Østergade 4, 3. Esbjerg, telf. 6110, *bolig* uændret Torvegade 208, Esbjerg.
Jensen, Jens Vestergaard, *bolig* fra Præstøvej 57, Næstved til Sct. Peders Kirkeplads 12, Næstved, *tegnesrue* fra Gallemarksvej 39, Næstved til Sct. Peders Kirkeplads 12, Næstved, telf. Næstved 722448
Kjær, Alice & Børge, *tegnestue* fra Birkerød til Bredgade 37, K. telf. MI 5795, *bolig* uændret Birkerød.
Larsen, Egon, *bolig* fra Josteinsvej 157, Bagsværd til Ask pr. Malling, Jylland.
Paludan-Müller, Flemming, *bolig* fra Platanvej 5, Holbæk til Brent pr. Nr. Asminderup.
Pind, Tage, *bolig* fra Jul. Valentinersvej 9, F. til The Royal danish Embassy, Postbox 348, Baghdad, Iraq.

Møbler Textiler Lamper Brugskunst

Brugskunst

Møbler Textiler Lamper

I denne bog har man samlet de bedste eksempler fra de senere år, alle arbejder, der har bestået deres prøve.

Bogen appellerer således til alle, der interesserer sig for moderne dansk kunsthåndværk og boligindretning. Den er også velegnet som opslagsbog på tegnestuerne. Der er oplysninger om tingenes materiale, udførelse, størrelse og priser. Teksten er på dansk, engelsk og tysk. Bogen er indbundet og i kassette og koster 28 kr.

**ARKITEKTENS
FORLAG**

Nyhavn 43 . København K

METALBOGSTAVER • SKRIF

**KØBENHAVNS
SKILTEFABRIK**

Knabrostræde 9
C. *693

SIIM MARCUSSEN

LÆSSØESGADE 11
Tlf. Central 1158
Tlf. Luna 445

CENTRALVARM
Sanitet . Gas . Vand
Blikkenslagerarbejde

HOBENCO A
HYLLING E
TLF: 118-125
HOBENCO A
HYLLING E
TLF: 118-125
HOBENCO A
CAUDEX
D Ø R E
HYLLING E
TLF: 118-125

Georg Jørgensen & søn
vesterbrogade 196 . ve 1912

boligindretning
udstillingsmontage

IMPRÆGNERING AF TRÆVÆRK

er en nødvendighed for at forebygge ødelæggelse gennem svamp og råd. SOLIGNUM er anerkendt som yderst effektiv og billig. SOLIGNUM bevarer træværket frisk og stærkt. SOLIGNUM giver træværket en smuk farve. SOLIGNUM bør anvendes ved det byggeri, der står under Deres tilsyn.

**CARLSEN
& PLENGE**

Mørkhøj Bygade 30-32
København-Søborg
Søborg *7001

Godkendt af Boligministeriet

PLASTICFOLIEN
TIL BYGGEINDUSTRIEN

ISOFOL

CEMENTA A/s

KVÆSTHUSGADE 1 · KØBENHAVN

TELEFON: PALÆ 3269

**- Ska'
pudsen
sidde fast,
brug ...**

BETO-PLAST

– fremtidens vægbehandling i det utraditionelle byggeri

de nyeste overfladebehandlinger af betonflader, Gasbeton, Slaggebeton, Siporex m.m. ved påsprøjtning af sandspartelfarve (maskinspørling) med påfølgende aftrækning, så der fremkommer en fast og plan overflade. Denne behandlingsform er med meget fine resultater benyttet i Sverige, Norge og Tyskland, og de erfaringer herfra har vi overført til danske byggeforhold.

Behandlingen med sprøjtepuds rummer følgende fordele hurtigere at påføre end alm. mørtelpuds - tilfører et minimum af vand til bygningen.

Tørre ca. 24 timer efter påføringen og dermed klar til maling eller tapetsering.

Binder bedre på beton end mørtelpuds og er mere holdbar, da den giver en fast og hård overflade, der er let at holde ren. Syre og alkalifri, så forsæbning af oliefarve og skjolder på tapet undgås.

Kvaliteten er uafhængig af fugtighedsforhold under påføring og tørring.

Råd - Vejledning - Tilbud - Ring til ...

BETO-PLAST

Nørregade 18 · Minerva 1404 · København K

- ★ Stor isoleringsevne
Lambda 0,027 ved 0°
– 0,028 – 10°
ifølge Tekn. Institut
- ★ meget letvægtigt,
alligevel strukturfast
- ★ let at arbejde med
- ★ vandskyende
- ★ hygiejnisk

POLYPHOR SKUMPLAST

– det lette, lækre, snehvide isoleringsmateriale

Det verdenskendte Polyphor skumplast fabrikkes i Sorø. Fås hos bygningsmaterialeforhandlere over hele landet.

AKTIESELSKABET

TEKNISK KORKINDUSTRI

SORØ · TELF. SORØ 629 · TELEGRAMADRESSE: SOREX

Marienburgvej 28 - Tlf. 4740 - 4739

svært beslag fra kr. 90,-
do. med **SKF** kuglelejer kr. 99,-

Firma R. Reusch

V/ SMEDEMESTER E. S. HANSEN

Herlev Hovedgade 213

Herlev

Tlf. 94 25 64

**Alt smedearbejde udføres
speciale: Bygningsarbejde**

NOVA

ZINKTRYK
LYSKOPI
REFLEKSKOPI

FOTOKOPI
MASKINSKRIVNING
DUPLIKERING

VESTERPORT PALÆ • 507

**Lys- og Fotokopieringsanstalt
Duplikeringsbureau**

VEJLE Niels Skousvej 17. Tlf. 3194

Jørgen Risgaard

Strandvej 6 . Tlf. 291405

MURERARBEJDER . KLOAK . JERNBETON

Meddelelser fra
**AKADEMISK
ARKITEKTFORENING**
Bredgade 66, København K
Telefon *Minerva 1290

Nye medlemmer

Hansen, Poul, Erikstorpsgatan
16, Malmö, Sverige, telf.
Malmö 61836.

Jensen, Ole Brandstrup, bolig
Skydehøjsgården 12, Hørs-
holm, telf. HØ 2214, tegne-
stue samme sted.

LEJLIGHED SØGES

Norsk arkitektfamilie, 3
voksne, 1 barn søger kontakt
med dansk arkitektfamilie med
reiseplaner. Vi ønsker et sted
å bo i Københavns omegn fra
1. 11. 61 til sommeren 62, og
kan om ønskelig stille enebolig
i Bergen til disposition i samme
tidsrum. *A. og J. Molden*, ark.
M.N.A.L., Paradis, Bergen,
Norge.

STILLING SØGES

Arkitekt, 35 år, alsidig og
selvstændigt arbejdende med
flere års erfaring som tegne-
stueleder, sidst på større teg-
nestue i Stockholm, søger stil-
ling i København eller omegn
pr. 1. december – helst hvor
lejlighed evt. kan anvises. Bil-
let mrk. 1029 til *Arkitekten*, Ny-
havn 43, K.

STILLING TILBYDES

Byplanarkitekt. Til interes-
sante byplanopgaver søges en
arkitekt, helst med nogen er-
faring i byplanlægning. Tiltræ-
delse snarest. *Peter Bredsdorff*,
Hauser Plads 16, BYen 7608.

Ung arkitekt. Til vor streng-
betonafdelings salgskontor sø-
ges ung arkitekt med interesse
for industribyggeri. For den
rette er der tale om varig stil-
ling med alsidige arbejdsopga-
ver indenfor spændbetonkon-
struktioner. Der tilbydes gode
gage- og arbejdsvilkår, og pen-
sionsordning forefindes. Vi be-
der Dem venligst rette henvæn-
delse til vor civilingeniør *S. Mol-
drup* på Hellerup 9505, lokal 24,
for at træffe aftale om en per-
sonlig samtale – eller De er
velkommen til at henvende
Dem skriftligt til:
A/S Skandinavisk Spændbeton,
Strengbetonafdelingen, Hellerup-
vej 66, Hellerup.

Arkitekter. Dygtige medar-
bejdere søges snarest til selv-
stændigt arbejde ved skitsering
og projektering af større byg-
geri.
Løn efter kvalifikationer. 5 da-
ges arbejdsuge.
Poul C. Poulsen, Elverdalsvej 10,
Højbjerg, telf. Århus (061)
7.11.77.

DUPLIKERING

- så er de

H. H.
Sørensen

Go. 7221

Kontortid 9-16

Lørdag holder vi fri

Se iøvrigt **HFB** side 74

KAMINENT

Element-skorstenen

giver god fyringsøkonomi
og nedsætter soddannelse

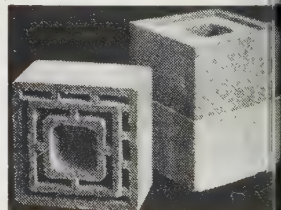

Lysning 15 x 15 cm

Effektiv varmeisolering

Få fuger med labyrinttætning

Rigtige trækforhold

KAMINENT-skorstenen er
godkendt til een- og
to-familiehuse, værksteder etc.

Forhandles af

bygningsmaterialeforhandlere

Nærmere detaljer:

**KÄHLERS
TEGLVÆRK**

Korsør Tlf. 380

**SMEDE-
ARBEJDE**

VIGGO DENCKER

Gl. Kongevej 136 - 138
Kbhvn. V. — *C. 1188

**EL-
ANLÆG**

Isolering mod Kulde og Varme

Godkendt af Boligministeriet og Københavns Magistrat som Indskudsmateriale og til ekstra Isolering af forskriftsmæssigt udførte Konstruktioner som: hule Mure, Lægteskillerum og Skraavægge i Tagetager.

- * Yderst let — Rumvægt ned til 60 kg/m³
- * Kan ikke raadne eller brænde og er lugtfri
- * Hurtigt og behageligt at arbejde med
- * Billigt i Brug

AERO ISOLERING

udføres ved Indblæsning af VERMICULIT
i hule Ydermure med Specialmaskine

A. RINDOM

KAMPMANNSGADE 2, KØBENHAVN V. MINERVA 2222*

Forhandles af Trælast- og Bygningsmaterialeforretn.

FARVET CEMENT

fremstilles på basis af
PORTLAND CEMENT
i 9 smukke standardfarver

- forener stor styrke med dekorativ skønhed
- fremragende til mange former for udsmykning

FORHANDLERE OVER HELE LANDET

FIX UTOMAT

bevarer

den rene linie i
vaskerummene

De får glæde af – og tak for den hygiejniske Fix automat. De undgår at se Deres smukke vaskerum dekoreret med rækker af snuskede håndklæder, og samtidig gør De virksomhedens personale og chefer en tjeneste: lækre friske håndklæder øger velværet – og nedsætter sygedagenes antal...

Ingen ekstra omkostninger.

Fix monterer og yder fuld service på automaterne. Kunden lejer håndklæderullerne, som Fix udskifter efter aftale. En rulle blødt, sugende håndklædestof er på 41 m svarende til ca. 225 gange håndvask. Ring og få nærmere oplysninger på C. 11.465 (automatservice)

FREMTIDEN I FRYGT OG HÅB

UIA's 6. kongres, der afholdtes i London 3.-7. juli d. å.

Kort omtale af kongressen, hvis emne var: Hvilken indflydelse får nye materialer og nye tekniske muligheder på fremtidens arkitektur?

Endvidere gengives den på kongressen vedtagne resolution, der kræver arkitektens centrale placering i byggeprocessen respekteret.

Arkitekten nr. 17/1961, side 305

UIA's KONGRESCENTER I LONDON 1961

Theo Crosby har tegnet kongrescentret, der består af en administrationsbygning og en halvåben udstillingshal, og som her omtales indgående. Der vises plan og perspektivtegninger samt eksterior- og interiorfotos. Bygningerne var kun opført for kongresperioden og skulle demonteres efter brugen.

Arkitekten nr. 17/1961, side 307

PLANLÆGNING AF INDUSTRIANLÆG

Lay-out for fabrikkationsgangen

Af civilingenior N. J. Manniche.

I en ny artikel i serien Planlægning af industrianlæg omtaler forfatteren nogle principielle synspunkter ved udarbejdelsen af en planløsning eller lay-out for fabrikkationsgangen, der danner grundlaget for fastsættelse af det nødvendige grundareal og udarbejdelsen af et skitseprojekt for hele anlægget.

Arkitekten nr. 17/1961, side 312

ET KUNSTCENTER I BERLIN

Akademie der Künste. Arkitekt: Werner Düttmann.

Det store bygningsanlæg, der er opført i Berlins nye boligkvarter, Hansaviertel, skal i mod-sætning til en almindelig kunstskeole være et åbent forum, hvor kunstnersammenslutninger kan holde til og hvortil alle kunstarter har adgang. Akademiet indeholder administration, gæsteafdeling, møde- og studiekredsrum, udstillingslokaler og et teater.

Der gives en kort omtale og vises planer og snit samt eksterior- og interiorfotos.

Arkitekten nr. 18/1961, side 321

Til arbejdet med kondemneringer og udarbejdelse af saneringsplaner efter lovene nr. 185 og 184 af 5. juni 1959, om boligtilsyn og sanering af usunde bygdele, søges 1 arkitekt.

Løn efter overenskomst af 3. juli 1959 mellem Københavns magistrat og Danske Arkitekters Landsforbund. Nærmere oplysninger kan fås ved henvendelse til arkitekt *Troels Smith*, Boligkommissionens sekretariats arkitektkontor, Stormgade 20, 3. sal th., telefon By 8961.

Lærer til Kunsthåndværkerskolen under Det tekniske Selskabs skoler søges snarest til Møbelhøjskolens 3. klasse således: Opmåling (interiorer etc.) og maling hver onsdag eftermiddag og lørdag formiddag.

Ansættelsen sker i henhold til handelsministeriets bekendtgørelse af 19/6 1959 om lønninger m.v. for personale ved tekniske skoler m.m. Skriftlig ansøgning til *Det tekniske Selskabs skoler, Julius Thomsensgade 5, København V. Forstander, arkitekt Sten Møller, Kunsthåndværkerskolen, Ahlefeldtsgade 2*, meddeler eventuelle yderligere oplysninger.

Arkitekt samt 2 bygningskonstruktører søges til projektering af kirke-, institutions- og boligbyggeri. Gode arbejdsforhold. Lørdag fri.

Ammentorp & Haubroe, arkitekter M.A.A., tlf. 80 22 11.

I forbindelse med opførelse af **Danmarks Tekniske Højskole** i Lundtofte søges 4 medarbejdere som sagskonduktører. Da byggeriet omfatter ca. 120 bygninger opført i en 10-årig byggeperiode, kan der regnes med ansættelse af længere varighed.

Byggeriets omfang forudsætter, at der ydes en selvstændig indsats under fælles koordination. Arbejdstid 8,30-17,00 i ugens første 5 dage, lørdagsvagt på skift.

Eva & Nils Koppel, arkitekter M.A.A. Lundtoftevej 100, Lyngby, Telf. 88.05.88 - lokal 42.

Arkitekturmodeller

Holger Sylvest Hansen
Tlf. Birkerød 2387

Tegnesteservice for arkitekter. *H. Nannestad*, arkitekt M.A.A. Telefon 95 05 06

DUPLIKERING

Byggebeskrivelser, referater og renskrivning af statiske beregninger. Duplikeringsbureauet **Dania**, Minerva 428.

Zinktryk og Lystryk
• Byen 7457 - Byen 35

ATELIER ALFA

Lyskopieringsanstalt
Frederiksborggade

JOHAN BIRK OG SØN

MALERFIRMA
DANASVEJ 29 - VESTER 6277

Malerfirmaet

L. WISMANN

v/ KNIGGE OLSEN

Kontor og værksted:
KULTORVET 13, K

Telefon
PA *3410

Hans Chr. Hansen & Søn

Entrepreneur

Arnesvej 11 Brh.
60 14 29

Spec.
nedrivning af
ejendomme
og
villaer

KØBENHAVNS TØMRERLAUG

TØMRERMESTER-, SNEDKERMESTER- og
BYGMESTERFORENING

Nybrogade 20 * København K

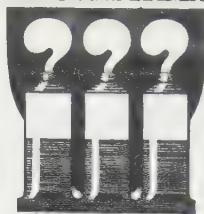
Lauget har organisationsmæssig overenskomst med:

HUSTØMRERNES FAGLIGE AFD.

BYGNINGSSNEDKERNES FAGFORENING

JORD- & BETONARBEJDERNES FAGFORENING

MALERFIRMA

**ROBERT
RASMUSSEN**

Skt. Gjertrudsstræde 6
Central 202 og 11.302

S KORSØR GLASVÆRK

verer kvalitetsprodukter

ANSK VINDUESGLASVÆRK

TERRACOL

Façadepuds . Murmaling . Stenpuds

I FORSKELLIGE FARVER

Forlang brochure hos

A/s TERRACOL

Englandsvej 274, Kastrup . Tlf. 50 52 18

Fabrikant Chr. Ørum . Tlf. 50 62 02

eller hos Deres forhandler

vor stand på Byggecentrum nr. 122 samt Aarhus permanente udstilling

HFB side 698

TØMRERSVENDENES AKTIESELSKAB

Alt tømrerarbejde udføres

DEGNEMOSE ALLÉ 28 TELEFON 60 11 33

AXEL PRIOR

AKTIESELSKAB

**VÆGFLISER . GULVFLISER . GULVKLINKER
MOSAIKGULVFLISER (»Kleinmosaik«)**

rost- og syrefaste glaserede VÆG- og FAÇADEFLISER

rmater 122×69 mm, 120×120 mm, 245×120 mm, 250×120 mm
samt dobbelte skillerumsfliser 120×120×57 mm

★ ★ ★

WAPROTECT

færdige dobbelte bygge-elementer af glaserede vægfliser,
15×15 cm til opstilling af fritstående skillevægge
i bad, toilet m. m.

Brochure over WAPROTECT er gerne til tjeneste

Bredgade 33

Telf. C. 23

København K

Fundamentforstærkning

med hydraulisk nedpressede megapæle
(forlang vor udførlige brochure)

Grundundersøgelser

med sondebor, vingebor, kandebor
fjedervægtskegle etc.

Pilotering

(også indendørs, i kælderrum etc.)

C.T. WINKEL

HELLERUPLUND ALLÉ 21 . HE. 09010

- til **MUSIKELSKERE** om **STEREO**
 De indbydes til demonstration af HIGH-FIDELITY-STEREO 16 rørs
 FORSTÆRKER med indbygget højkvalitets F. M. radio og et utal
 af tekniske finesser. Kr. 875.-.
 Ring eller skriv venligst efter brochure.
- EN OPLEVELSE, DE VIL HUSKE!
 (03284) **LANGSTRUP 28** JON ANDERSEN
 FREDENSBORG
 ENEFORHANDLING NORDSJÆLLAND

FJEDRENDE *Elasto gulve*
 til gymnastiksale og sportshaller
ELASTO GULVKOMPAGNI
 NYKØBING F . TELEFON 85 01 20

Malerfirmaet
JOHAN N. SCHRØDER
 Griffenfeldsgade 13 — Telefon Central 974

BYGNINGSSNEDKERNES A/s
 Hillerødgade 30 — København N
Maskinsnedkeri og Listefabrik
 Alt Bygningsarbejde udføres Telefon 14769 . 11234

Tømmerfirmaet
H. P. KASTRUP-NIELSEN
 v/ AXEL KASTRUP-NIELSEN
 C. F. RICHVSVEJ 65
 TELEFON GODTHAAB 143
 PRIVAT: — 4379

Firma
H. Schübeler's Sønner
 Malermestre
 Kontor og værksted
 Slagelsegade 5 . C. 4206

ANDREASEN & HENNINGSEN'S EFTF.
 CENTRALVARME . SANITÆRE ANLÆG
 TLF. C. 8646
 Se **HFB** side 450

H. Bondo Detersen
 MALERMESTER
 Corneliusmindevej 30 . 50 78 73

Sådan siger de andre

Den er formgivet

Mette Ejlersen har i en kronik i Aktuelt den 26. 7. skrevet muntert og sagligt om snobberiet for det arkitektnede — der ikke skyldes arkitekterne, men deres omgivelser. Vi bringer her et par afsnit fra indledningen og slutningen.

Jeg var kommet let og smertefrit over div indkøb lige fra solbriller til regnhætte og mangt andet blot at krydse sidste ting af på listen — en såre en ting, der såvidt skønnes ikke skulle volde særlig besvær eller overvejelse — nemlig en toilettaske.

Ekspeditrice fremlagde med et venligt omend ikke stereotypt forretningssmil et større udvalg på disk, noget for enhver smag og pengepung — og valgte næsten truffet, da hun pludselig tog endnu en ting ned fra hylden og med en kombination af begejstring og andagt i stemmen sagde: Ja, og så har vi altså denne her. Den er arkitekttegnet —.

Arkitekttegnet! Af udseende adskilte den sig nævneværdigt fra de øvrige, materialet var det samme blot var den en del dyrere. Man forhørte sig — lige så lidt undskyldende over sin uvidenhed — om det betød nogen særlig garanti, det med det arkitekttegnede. Til hvilket ekspeditrice svarede, at når den var arkitekttegnet så — — resten døde lige så stille ud. Hendes videregående det område var åbenbart lige så begrænset som mit.

Det sidste kryds mangler stadig. Jeg tog hjem og satte mig til at grunde over tilfældet for næste dag, og gik et skridt videre, nemlig til at søge oplysninger om dette ord, der i dag som en fanfare indtil bevidsthed løshed gjalder mod vore trommehinder. Forsøgt at komme til bunds i, hvordan i alverden vi er kommet så langt — eller som jeg snarere vil udtrykke det — langt ud — at toilettasker nu bliver arkitekttegnede.

Resultatet som følger:

Jeg formoder, de fleste har hørt om arkitekttegnede kirkegårde — huse — møbler — ovne — lamper — og så endelig sidst den kornsilo, Danmarks første arkitekttegnede der blev formet på en sådan måde, at det smukke landskab ikke blev ødelagt af en grim betonklodse.

De fleste af disse ting bliver omtalt, netop fordi de er fremragende og værd at omtale. Og heraf opstår det højst sandsynligt dette vældige snobberi for alt arkitekttegnede, som raser i vore dage og denne overvældende interesse for at give så meget som muligt af dette prædikat.

Ja, dette lille sidespring blot for at fuldstændiggøre billedet af folks tankegang: Arkitekttegnede! Jo, det er man da hvad er. Der er jo sagkundskab bag —.

Og så var det, jeg spurgte arkitekt Erik Dyssell om Danske Arkitekters Landsforbund: Jamen er der noget bag det? Er der sagkundskab bag alt, på hvilket prædikatet arkitekttegnede er hæftet? Har man nedsat et specielt udvalg, fra hvis hånd dette blå stempel udgår, lukkende kan gives, eller kan en fabrikant betale for hvilkensomhelst arkitekt til at formgive dit og dat og dermed give varen den eftertragtede betegnelse, eller

**Malerfirmaet
PETERSEN & ANDERSEN**
GÅLØST 1896 INDEHAVER SVENERIK RUFF
ØRSTEDSVEJ 22 B · CENTRAL 2365
KØBENHAVN V

Friedmann & Søn
HARALD FRIEDMANN
Malerfirma

NYTORV 11
Telefon Minerva 1760

Aktieselskabet
SILVAN
Maskinsnedkeri
og
Trælsthhandel

Vagtelv. 21
København F
Telefon: *1978

GOTH. 9212
GOTH. 2441
OVERBY
Malerfirma
ALLEGADE 23

H. H. BLÜCHER & SØN
SMEDEMESTRE

RENTEMESTERVEJ 25
Telefon C. 3143

Jernbeton

RASMUS SØRENSEN

Murermester og Entreprenør
ROSKILDE TELF. 550

FRODE OLSEN & CO. SNEDKERI A/S
ØRESUNDSVEJ 145 · TELEFON C. 592 - 14.092

PETERSEN & OLSEN A/s
(Dansk Rør og Fittingsfabrik)
Kildebakkegårds Allé 150, Søborg · Tlf. Søborg 8686
CENTRALVARMEANLÆG
SANITET & BLIKKENSLAGERARBEJDE

Frederik Mylting
Tranegårdsvej 72 - Helrup 2799
MURERARBEJDE - JERNBETON

Tømrefirmaet
Th. P. Stillinge & Co. A/s
Sejrogade 11 · Rydvang 1225
Anbefaler sig med udførelsen af tømmerarbejde
Alt bygningsarbejde overtages i entreprisi

1/s KLEINSMEDEN
v/ Holger Petersen
Marienborgallé 69-71 · Telefon Søborg 2383

E. PIHL MORTENSEN
TØMRERMESTER
MARSALAVEJ 15, KØBENHAVN S
TELEFON: AMAGER 6811

STENSLER THOMSEN's Eff.
J. VENDELBO JENSEN

Hegn · Gitre
Trådkurve · Gelændere
Porte og låger
Alt smedearbejde

EMIL DEDERDING
Glasvej 10 · Tlf. Ægir 103

**Efter Deres
Tegning**

udfører vi Støbnin-
ger i ethvert Metal

Bogstaver leverer
vi i alle Størrelser
og Stilarter

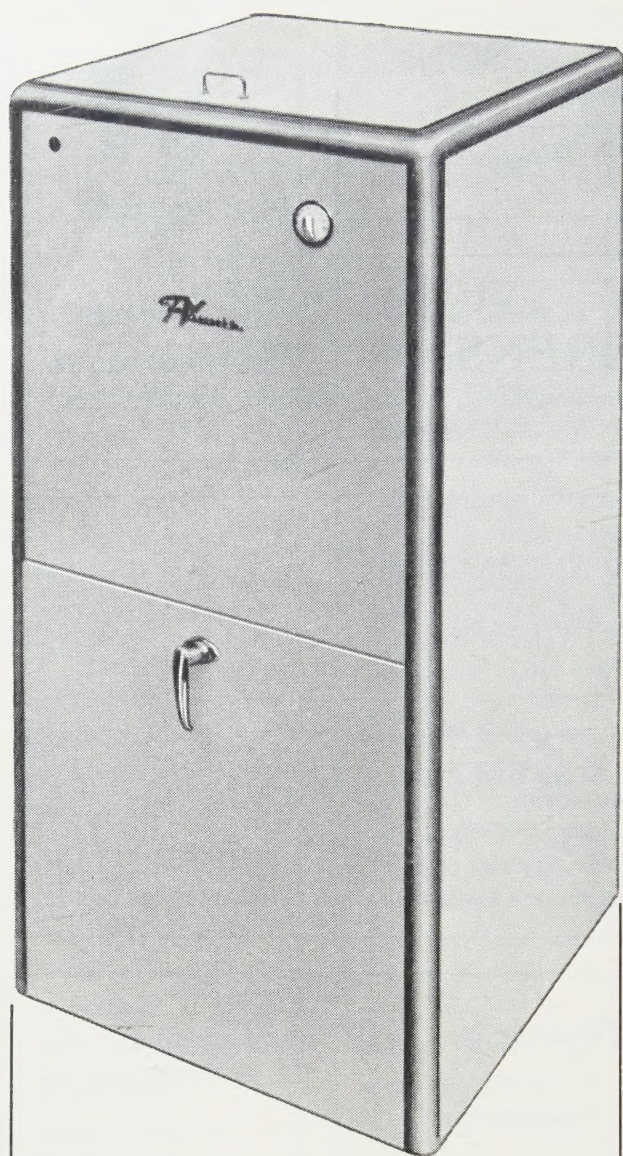
Lauritz Rasmussen
Kgl. Hof-Broncestøber
Rådmandsgade 16 Tlf. C 5762

MALERFIRMAET

AXEL SEEHUSEN
Central 3670

AV.unit

CENTRALVARMEKEDEL

– har det hele:

- KEDEL
- GILBARCO OLIEFYR
- VARMTVANDSBEHOLDER
- CIRKULATIONS Pumpe
- SHUNTVENTIL
- RENSE- OG EKSPLOSIONSKLAP
- AUTOMATIK

A/s H. HANSENS EFTF.

INGENIØRFORRETNING & MASKINFABRIK
Langegade 2-8 . Odense . Telefon *11 22 35

– har enhver lov til uden videre at kalde hvadsom arkitekttegnet?

Hvortil hr. Dyssell oplyste, at der intet specielt udvalg fandtes, at enhver fabrikant kunne betale arkitekt til at formgive sin vare, hvadenten det drejede sig om paraplyer eller piberensere, men at de sandsynligvis ikke ville finde denne udgift fornuftig idet hvemsomhelst – uden at nogen havde magt til at gribe ind – uden videre kunne sætte omtalte betingelse på alt.

Arkitekturen og offentligheden

Direktør Svend Norsk har i et par artikler i Information (se citat i Arkitekten nr. 16) angrebet arkitekterne for manglende umiddelbarhed og evne til at skabe frodig arkitektur. I en artikel i Information den 2. 8. 1961 fremfører arkitekt Hans R. Magle en kommentar til direktør Norsk. Han skriver bl. a.:

Nu mener så direktør Norsk, at man kun skal se på arkitektur i tidens ånd i det omfang, man er begejstret for den. Og hvis man ikke er det, skal man skænke protest mod den eller øse af de tidløse kilder i sit arbejde.

Dette er jo tilsyneladende rigtigt. Men er det muligt? Som bekendt er det noget nær det vanskeligste at gøre at vurdere samtidens kunstneriske frembringelser herunder også arkitekturen. Men mon ikke en vis del af den arkitektur, der bliver kritiseret så hårdt i dag, senere vil gå over i historien som „tidløs“ arkitektur. For såvidt man i egentlig forstand kan benytte udtrykket „tidløs“, da al kunst, hvis det ikke er pastiche, nødvendigvis må være udtryk for ideer eller komplekser af samme i tiden.

Funktionalismen i begyndelsen af trediverne stod i øvrigt netop i protest mod sin tid. Blot var det vel den gang tale om mere håndgribelige begreber, ting, og den industrielle og tekniske udvikling endnu i lysets tegn.

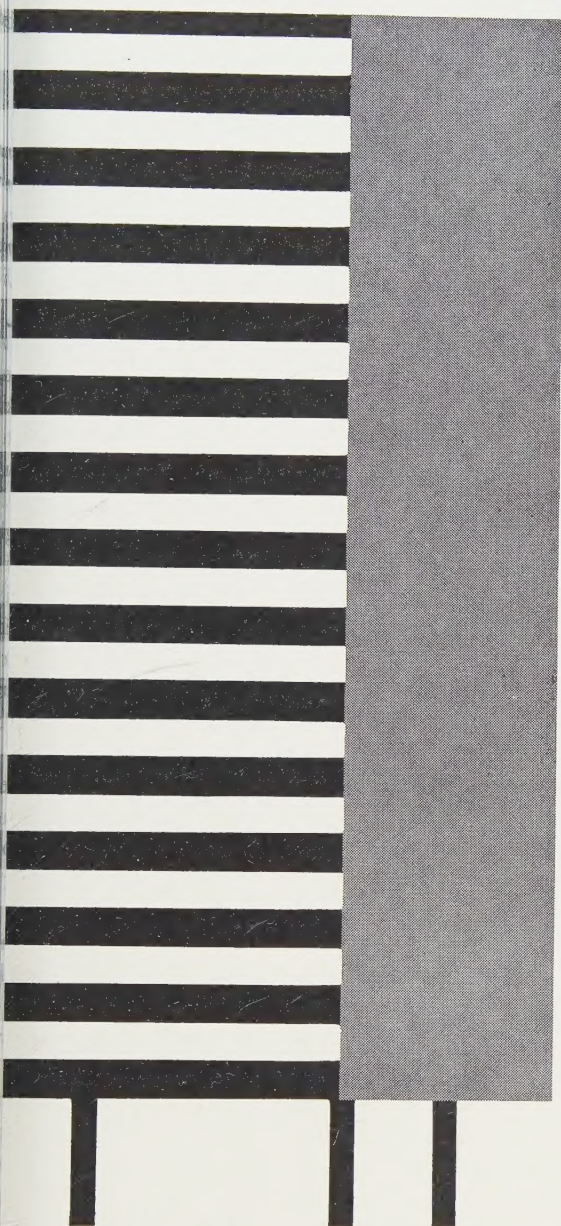
Er bygningskunsten i dag ikke så stærkt engageret og integreret i den samfundsmæssige, økonomiske og teknisk-videnskabelige ekspansion, at vi ikke uden videre kan – og heller ikke umiddelbart skal – frigøre den fra denne integration?

Er det ikke netop en evolution i modsætning til den revolution, der er påkrævet inden for bygningskunsten? En udvikling, der i teori og praksis regner med og indkalkulerer begreber af menneskelig værdi samt ligestiller dem med de øvrige kunstneriske, tekniske, økonomiske og samfundsmæssige begreber.

Men dette kan kun ske, såfremt alle parter, der er impliceret i byggeriet – og dette gælder også samfundet som helhed – kan nå til en erkendelse af den problemkompleks. Og når de mange har erkendt problemerne, at de således også hver på sit område arbejder ud fra dem, ligestiller dem med de øvrige problemer, således at de bliver en stærkt integreret del af samtlige problemer, der vedrører bygningen.

Om dette nogensinde skulle blive til virkelighed har vi så ikke lov at tro, at det umiddelbare forhold mellem bygningskunsten og menigmand igen genopstå?

et i det moderne byggeri er i dag skruet op i højeste gear. Denne udvikling har
ndelse med materialernes struktur skabt et stort behov for en robust, hurtig
de spartelfarve i svær konsistens. - Saspa sandspartel træder ind i billedet som
ektivt produkt til brug på vægge og lofter i det utraditionelle byggeri. Den inde
et betydeligt, vandfast plasticbindemiddel, hvilket giver massen den stærke
e karakter, øget styrke og stor overlegenhed i forhold til puds. - Sadolins Byg
ervice står altid til Deres rådighed med grundig vejledning i maletekniske finesser
t produkt
et smukt
sta 4080

med karakter ... behandlingen tilsigter i allerførste
udseende, slidstyrke og materialernes beskyttelse ...
Sadolin & Holmblad A/S, Holmbladsgade 70, Kbhvn. S

FLAMINGO--GLASAL EN REVOLUTIONERENDE NYHED ...

Kontorhus med garagekompleks

FLAMINGO--GLASAL er en helt ny type elementer med yderbeklædning af speciel hårdtkomprimeret asbestcementplade med stenhård glasoverflade i smagfulde, moderne farver, der ikke kræver særlig vedligeholdelse, men står smukt i farven år ud og år ind. En Flamingo--Glasal facade kan afvaskes ganske som glasfacader.

Kernen i elementerne er Flamingo, den indvendige beklædning kan specificeres med f. eks. gipsplader, Eternit, Asbestolux, glaseret plade eller træpaneler. En helt færdig isoleret væg, lige til at montere – simpelt som et vindue.

Elementerne er ganske lette – ca. 11 kg/m² – muliggør mindre søjledimensioner og enklere montage. Pladsbesparende tykkelser: 4 til 7 cm eller efter opgave.

Elementerne fås i dimensionen 244 × 122 cm eller tilskåret i mål efter Deres ønsker – de er lette at befæste, og Flamingo Foam A/S står til rådighed med oplysninger om profiler til montering.

Priserne er meget konkurrencedygtige: fra ca. 65 kr./m² – afhængig af elementtype.

FLAMINGO--GLASAL er lagervare.

Rekvirer farveprøver, beskrivelser og referencer — Flamingos ingeniører og arkitekter står til Deres disposition med råd og vejledning.

FLAMINGO FOAM AKTS.

Gustav Adolfsgade 3, Ø . Tria #940 - #601

JYDSK FLAMINGO

Borgergade 2, Randers - Telefon 4719

Bianco Lunos Bogtrykkeri A-S, Kbhvn.